

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

**Osallistavan kierrätystaideprojektin tuotanto
Kierrätystehdas-tapahtuman yhteyteen
26.–27.4.2014**

Kaisa Rapanen

Kulttuurituottaja AMK (240 op)
5 / 2014

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kulttuurituotannon koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Kaisa Rapanen	Sivumäärä 46 ja 14 liitesivua
Työn nimi Osallistavan kierrätystaideprojektin tuotanto Kierrätystehdas-tapahtuman yhteyteen 26.–27.4.2014	
Ohjaava(t) opettaja(t) Jyrki Simovaara	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Kierrätystehdas ry, Lauri Helle	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyöni koostui kierrätystaideprojektin tuotannosta, jossa tuotiin osallistava kierrätystaideteos Roinasauna osaksi Kierrätystehdas-tapahtumaa. Roinasauna rakennettiin lähes täysin kierrätysmateriaaleista ja taiteilija Kaisa Salmi kokosi saunan ulkopinnan kävijöitä osallistaen kävijöiden tuomista tavaroista. Kierrätystaideprojektin tavoitteena oli kehittää ja monipuolistaa Kierrätystehdas-tapahtumaa, tuoda uusia kävijöitä tapahtumaan ja saada mediahuomiota tapahtumalle. Opinnäytetyön tilaaja on Kierrätystehdas ry.</p> <p>Kierrätystehdas-tapahtuman tavoite on saada ihmiset tiedostamaan ympäristövastuunsa ja tarjota käytännön ohjeita kestävämpään elämäntapaan. Roinasaunan tarkoitus oli herättää keskustelua luonnonvaroja syövän kulutuskulttuurin vaikutuksista sekä ihmisten hyvinvoinnista. Yhteisötaiteen avulla haluttiin lisätä vuorovaikutusta kävijöiden kanssa.</p> <p>Toimin taideteoksen tuottajana alusta alkaen. Työhöni kuului projektin suunnittelu, taiteilijan etsintä, apurahahaku, sponsorihaaku, budjetointi, materiaalietsinnät, käytännön järjestelyt tapahtumassa, tiedotus sekä projektin onnistumisen arviointi ja raportointi. Tässä opinnäytetyössä kuvailen koko tuotantoprosessin ja lopuksi arvioin sen onnistumista. Työn tietoperustana käyn läpi ympäristöasioiden ja taiteen liittymäkohtia ja esitän esimerkkejä kierrätystaiteesta. Lisäksi käsittelen yhteisötaidetta sekä osallistamista taiteessa.</p> <p>Työ on vahvasti toiminnallinen ja kehittämishankkeessa keskitytään kierrätystaideprojektin käytännön tuottamiseen. Arvioinnin tukena käytettiin havainnointimenetelmiä.</p> <p>Taideteos onnistui kehittämään Kierrätystehdas-tapahtumaa ja osallistamaan kävijöitä. Uusien kävijöiden tuominen epäonnistui eikä mediahuomiota saatu kasvatettua toivotulla tavalla. Roinasauna herätti paljon mielenkiintoa tapahtumassa ja se sai positiivista palautetta kävijöiltä. Työllä osoitettiin, että myös taiteen keinoin voi hyötykäyttää kierrätysmateriaaleja ja ympäristöasioita voi tuoda esiin taiteen avulla. Roinasauna osoitti, että roskaksi luokitellusta tavarasta saa luotua jotain kiinnostavaa ja esteettistä.</p> <p>Työ toi Kierrätystehdas-tapahtumaan uuden osa-alueen, jota pidettiin virkistävänä ja toimivana yleisön ilahduttajana tapahtumassa. Tilaaja oli vahvasti mukana tuotannossa ja sai luotua uusia yhteistyökumppanuuksia. Tilaaja oli tyytyväinen hankkeeseen kokonaisuutena, vaikka tavoitteista jäätiinkin.</p>	
Asiasanat kierrätysmateriaalit, taide, ympäristöongelmat, yhteisötaide, osallistaminen, projektityö	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Arts Management

ABSTRACT

Author Kaisa Rapanen	Number of Pages 46 and 14 pages of attachments
Title The Production of a Participatory Recycle Art Project in Recycling Factory -event 26.–27.4.2014	
Supervisor(s) Jyrki Simovaara	
Subscriber and/or Mentor Kierrätystehdas ry, Lauri Helle	
<p>Abstract</p> <p>This undergraduate thesis presents the production process of a participatory recycle art project named Roinasauna. The production was conducted for the Recycling Factory -event. Roinasauna was almost totally built of recycled construction materials. The artist Kaisa Salmi constructed outer parts of the sauna with the visitors of items which the visitors brought with them. Main goals of the art project were to develop the event by bringing a new element to the event, to get new visitors and to gain more media attention for the event.</p> <p>The goals of the Recycling Factory -event are to make people acknowledge their environmental responsibilities and to offer practical advices to sustainable life. Roinasauna wanted to raise conversation about the effects of consumption habits which are nowadays very unsustainable. This community art project was organized to increase interactivity with the visitors.</p> <p>In the project I worked as a producer. My work included project planning, finding the artist, applying for grant, making sponsorship deals, budgeting, finding construction materials, practical work during the event, publicity and press and evaluation of the project. The production process will be described in detail in this thesis. Theories of environmental issues, recycle art, community art and participation are presented in the work. Also some examples of environmental art projects are brought up.</p> <p>The main element in this thesis is the art project in practice so the work is strongly functional. Observation methods were used to evaluate the visitors' responses in the event.</p> <p>This project brought something new and innovative to the Recycling Factory -event. It did not manage to increase the number of visitors nor gain more media attention. Nevertheless, Roinasauna proved that something esthetic and intriguing can be made out of recycled materials.</p> <p>The subscriber of this thesis is Kierrätystehdas ry. The organization was satisfied with the project although some goals were not achieved.</p>	
Keywords recycled materials, art, environmental issues, community art, participation, project work	

Sisällys

1	JOHDANTO	5
1.1	Kierrätystehdas	7
1.2	Yhteisöllinen kierrätystaideteos Roinasauna	8
1.3	Tavoitteet	9
1.4	Menetelmät	10
2	KESKEISET KÄSITTEET	11
2.1	Kulutuksen ympärisövaikutukset	11
2.1.1	<i>Loppuun kulutettu maapallo</i>	11
2.1.2	<i>Pois kulutuskulttuurista</i>	12
2.2	Taiteen ratkaisut	13
2.2.1	<i>Ympäristötietoinen taide – lähtökohtia</i>	13
2.2.2	<i>Kierrätystaide – esimerkkejä</i>	14
2.2.3	<i>Ympäristötaide</i>	16
2.2.4	<i>Taiteen ympäristöviestit ja -vaikutukset</i>	16
2.3	Yhteisöllisyys	19
2.3.1	<i>Yhteisötaide</i>	20
2.4	Osallistaminen taiteessa	22
2.4.1	<i>Osallistamisen mallit</i>	23
3	TUOTANTOPROSESSIN KÄYTÄNNÖN KUVAUS	25
3.1	Projektin suunnittelu ja tavoitteiden asettaminen	26
3.2	Tuotanto	27
3.3	Yhteistyökumppanit	28
3.4	Tiedotus	31
3.5	Tapahtumassa	32
4	PROJEKTIN ARVIOINTI	35
4.1	Tavoitteiden toteutuminen	35
4.2	Oma arvio	37
4.3	Tilaaajan arvio	40
5	JOHTOPÄÄTÖKSET	41
5.1	Oppimisprosessi	42
5.2	Lopuksi	42
	LÄHTEET	44
	LIITTEET	47

1 JOHDANTO

”Taiteen keinoin voi tehdä ihmiset tietoisiksi ympäristöasioista, joita voi olla tieteen kautta vaikea ymmärtää,” toteaa Valokuvataiteen museon kuraattori Helsinki Photography biennalin avajaisissa (Yleisradio 2014). Keväällä 2014 biennalin teemana on ekologisuus. Nykyään ekologisesta ajattelusta ja sen tarpeellisuudesta tuntuvat olevan tietoisia myös ne, jotka eivät noudata ympäristöystävällisiä elämäntapoja. Myös taiteen kentällä ympäristöasiat ovat puhuttaneet jo joitain vuosikymmeniä. Monet taiteilijat kokevat voivansa vaikuttaa muihin ihmisiin taiteen avulla. Tämä opinnäytetyö yhdistää taiteen ja käytännön ympäristöasiat.

Kierrätystehdas on Suomen suurin ekologiseen kulttuuriin keskittyvä tapahtuma, joka järjestetään vuosittain Helsingin Kaapelitehtaalla. Vuonna 2014 tapahtumassa oli mukana yli 70 näytteilleasettajaa, 400 neliön ilmaistori, kymmenen työpajaa ja lavaohjelmassa keskusteluja, sekä muoti- ja työnäytöksiä. Lisäksi tapahtumassa rakennettiin kierrätysmateriaaleista yhteisötaideteos Roinasauna. Opinnäytetyöni toiminnallinen osuus muodostui Roinasaunan tuotannosta. Roinasauna on yhteisöllinen kierrätystaideteos, kierrätysmateriaalista ja -tavaroista rakennettu sauna. Toimin Roinasaunan tuottajana ja projektin taiteellinen toteuttaja oli yhteisö- ja ympäristötaiteilija Kaisa Salmi.

Taideteos toteutettiin, koska tapahtumaa haluttiin uudistaa ja siten houkutella uusia kävijöitä ja saada mediahuomiota. Tuotin hankkeen alusta loppuun asti Kierrätystehdään toiminnanjohtaja Lauri Helteen kanssa yhteistyössä. Roinasauna toteutettiin taiteilija Kaisa Salmen ja kävijöiden yhteistyönä. Saunan ulkokuoren rakentaminen oli yhteisöllinen projekti, jolla haluttiin tuoda esiin ekologista ajattelua. Sauna toi Kierrätystehdas-tapahtumaan uuden osa-alueen.

Työn tietoperusta keskittyy taiteen ja ympäristöasioiden yhtymäkohtiin. Alussa kerron lyhyesti ympäristöasioiden tilanteesta, kulutuskulttuurista ja siitä, kuinka tärkeitä ympäristöteot ovat. Sen jälkeen käyn läpi kolmea aihe-aluetta. Ensimmäinen on kierrätystaide. Tutkin sitä, miten ympäristöasiat näkyvät taiteen kentällä, miten niitä huomioidaan taiteessa ja miten taide voi niihin vaikuttaa tai ottaa kantaa. Tutustuin myös

kierrätysmateriaalia töissään käyttäviin taiteilijoihin ja kierrätysmateriaalin hyödyntämiseen taiteessa. Toisena aihealueena tutkin yhteisöllisyyttä ja yhteisöllistä taidetta. Kolmantena teemana on osallistava taide ja osallistaminen taiteen aloilla. Halusin tutustua osallistavaan taiteeseen ja yhteisöllisyyteen, koska mielestäni nämä aiheet ovat nyt pinnalla kulttuurialalla.

Löysin Kierrätystehdas-tapahtuman syksyllä 2013 kun aloin etsimään opinnäytetyöaihetta, joka yhdistäisi ekologisen ajattelun ja kulttuurituotannon. Kulttuurituottajaopintojeni aikana olen ollut mukana monenlaisissa hankkeissa ja tehnyt töitä eri sektoreilla. Halusin opinnäytetyöhön aiheen, jonka koen erityisen tärkeäksi ja merkittäväksi. Huomasin, että aihe joka koskettaa jokapäiväistä elämääni oli ympäristöasiat. Haluan vaikuttaa ympäristömme tulevaisuuteen ja minulla on tarve toimia asioiden edistämiseksi. Näiden aiheiden liittäminen omaan ammattiin, kulttuurituottajan työhön, tuntuu luontevalta.

Tällä opinnäytetyöllä haluan ottaa kantaa länsimaalaisten nykyelämäntapojen ja massakulutuksen tuomiin haasteisiin. Haluan myös tuoda esiin ne ongelmat, joita tulemme kohtaamaan, jollemme muuta käyttäytymistämme ympäristöystävällisemmäksi. Haluan nostaa esiin kulttuurin ja taiteen keinot ympäristöasioihin vaikuttamisessa. Haluan samalla esittää toiveen kaikille kulttuurin ja taiteen alalla toimiville, että vaikka tuotammekin suurelta osin aineettomia palveluita, niin jokainen toimisto, teatteri, konserttisali ja tapahtuma ottaisi ympäristöasiat huomioon, miettisi omia työtapojaan, pyrkisi välttämään turhaa kuluttamista ja ottaisi käyttöön energiaa säästävempiä toimintatapoja. Pienistä puroista syntyy suuri virta.

1.1 Kierrätystehdas

Kierrätystehdas on Helsingin Kaapelitehtaalla vuosittain järjestettävä kestävä elämäntavan ja ekologisen kulttuurin tapahtuma, jonka tavoitteena on tarjota kävijöille mahdollisuuksia ja työkaluja vastuulliseen kuluttamiseen. Tapahtuman järjestää Kierrätystehdas ry. Tapahtumaan on vapaa pääsy ja se on avoinna lauantaina ja sunnuntaina klo 10–17. Vuosina 2012 ja 2013 Kierrätystehdas keräsi Kaapelitehtaalle viikonlopun aikana lähes 10 000 kävijää pääsääntöisesti Helsingistä. Suurimmat kävijäryhmät ovat tapahtuman kävijäkyselyiden perusteella 20–40 vuotiaat naiset ja lapsiperheet. Tänä vuonna Kierrätystehdas oli huhtikuun viimeisenä viikonloppuna, 26.–27.4.2014 ja kävijöitä oli yhteensä yli 11 000.

Tapahtuman ohjelma on perinteisesti koostunut:

- Kauppatorista, jossa näytteilleasettajina on yrityksiä, jotka myyvät ekologisia ja eettisiä designtuotteita.
- Lavaohjelmasta, joka sisältää muotinäytöksiä, keskustelupaneeleita ja muita esityksiä.
- Kierrätysaiheisista työpajoista.
- Ilmaistorista, joka toimii tuo tai vie -periaatteella.

Lisäksi Ilmastoinfo koordinoi Kierrätystehtaan yhteyteen Energiatehdas-tapahtuman, jossa on ollut mukana mm. Helsingin seudun ympäristöpalvelut (HSY) ja Helsingin Energia. Tänä vuonna tapahtumassa uusina osa-alueina (Roinasaunan lisäksi) järjestettiin bloggaajakirppis sekä tehtiin yhteistyötä weecos.com ja astubutiikkiin.com -nettikauppasivustojen kanssa. Kaapelitehtaalla järjestettiin samaan aikaan myös Pro luonnonkosmetiikka ry:n järjestämät Luonnonkaunis-messut. Tapahtumassa on joka vuosi toteutettu kävijäkysely ja mediaseurantaa. (Kierrätystehdas 2013.)

Kierrätystehdas ry on lokakuussa 2010 perustettu yhdistys, jonka tarkoituksena on tuottaa kierrätykseen, ekologisuuteen ja kestävään kehitykseen liittyviä tapahtumia sekä koordinoita alan toimijoiden välistä yhteistyötä. Yhdistys on historiansa aikana järjestänyt 4 vuosittaista Kierrätystehdas-tapahtumaa Kaapelitehtaalla, julkaissut suomalaista ekodesign-alaa käsittelevän tutkimuksen sekä edistänyt kierrätys- ja ekodesignalan toimijoiden välistä yhteistyötä järjestämällä verkottumisilaisuuksia. Vuonna 2013 yhdistys järjesti myös kaksi kirpputori-tapahtumaa Helsingin Suvilah-

nessa yhteistyössä Kallio-liikkeen kanssa. Kirpputoritapahtumia on suunnitteilla järjestää lisää tulevaisuudessa.

Kierrätystehdas ry on opinnäytetyöni tilaaja ja ohjaajana toimi yhdistyksen toiminnanjohtaja Lauri Helle.

1.2 Yhteisöllinen kierrätystaideteos Roinasauna

Kuva 1. Roinasauna Kaapelitehtaalla sunnuntaina 27.4.2014

Tänä vuonna Kierrätystehdas-tapahtumassa toteutettiin uutuutena yhteisöllinen taideteos, Roinasauna. Roinasauna on kierrätysmateriaaleista ja -tavaroista rakennettu yhteisöllinen, osallistava ja funktionaalinen taideteos, jonka yhteisötaiteilija Kaisa Salmi loi Kierrätystehdas-tapahtumaan. Saunan runko rakennettiin pääosin kierrätystä puutavarasta ja sen ulkokuori muotoutui taiteilijan ohjauksessa kävijöiden tuomista ja taiteilijan hankkimista kierrätystavaroista. Kaikille avoimeen saunaan pääsi myös saunomaan tapahtumassa. Sauna toteutettiin yhteistyössä Helsinki Capital

Partnersin kanssa. Uniikin kiukaan valmisti Lehtonen Design. Roinasaunaan saimme avustusta myös Helsingin kulttuurikeskukselta.

Roinasauna oli yhteisöllinen teos, joka kutsui kaikki Kierrätystehdas-tapahtuman kävijät osallistumaan. Kävijöitä pyydettiin tuomaan mukanaan itselleen tarpeeton tavara, jolle etsittiin yhdessä taiteilijan kanssa paikka saunan ulkoseinästä. Teos toteutettiin tapahtumassa keskeisellä paikalla Kaapelitehtaan sisäpihalla, mikä helpotti kävijöiden osallistumista. Taiteen tuominen osaksi tapahtumaa kehitti tapahtuman sisältöä ja toi tärkeän uuden näkökannan tapahtumaan.

Saunan perinteeseen liittyy vahvasti yhteisöllisyys ja projektissamme se toteutui kahdella tasolla – käytännön rakentamisessa ja saunan käytössä. Lisäksi sekä saunaan että ylimääräisestä tavarasta luopumiseen liittyy puhdistautumisen ajatus.

1.3 Tavoitteet

Kierrätystehdas ry:n tavoitteena on laajentaa ja monipuolistaa Kierrätystehdas-tapahtuman tarjontaa (Kierrätystehdas 2013, 3). Tapahtuma on järjestetty vuosittain vuodesta 2008 lähtien ja konsepti on pysynyt pääpiirteiltään lähes samanlaisena kaikkina vuosina. Peruselementit ovat aina pysyneet samana, mutta joka vuosi on kokeiltu ottaa mukaan uusia elementtejä (esim. ruoka, elokuvat) ja etsitty uusia yhteistyötahoja. Osa uusista asioista on todettu toimiviksi ja toiset ovat jääneet kerta-luontoisiksi. Tavoitteena on tuoda tapahtumaan joka vuosi jotain uutta. Kierrätystehdas-yhdistyksen toiminnanjohtaja Lauri Helteen mielestä tapahtuman pitäisi aina uudistua, jotta se säilyttää kiinnostavuutensa yleisön parissa. (Helle 2014.)

Tuottamani Roinasauna-projektin tarkoitus oli kehittää ja monipuolistaa Kierrätystehdas-tapahtuman sisältöä tuomalla tapahtumaan uusi osa-alue. Hankkeen tavoitteena oli saada tapahtumaan uutta yleisöä sekä lisätä medianäkyvyyttä. Tavoitteena oli myös osallistaa tapahtuman kävijöitä. Medialle uuden osa-alueen kautta haluttiin tarjota erilaisia mahdollisuuksia kertoa tapahtumasta uudesta näkökulmasta. Nimekkään taiteilijan ajateltiin houkuttelevan myös taiteesta kiinnostunutta yleisöä tapahtumaan.

Myös kulutuskulttuurin kommentointi oli teoksen lähtökohtana. Roinasaunan tarkoitus oli herättää keskustelua luonnonvaroja syövän kulutuskulttuurin vaikutuksista. Voisiko kulutusta vähentää? Voisiko turhat roinat jättää hankkimatta? Taideteoksen avulla haluttiin lisätä vuorovaikutusta kävijöiden kanssa ja nostaa taiteen keinoin esille liikakuluttamisen ongelmia.

1.4 Menetelmät

Opinnäytetyö on vahvasti toiminnallinen. Keskiössä on tuotantoprosessi ja suurin työ oli käytännön järjestelyissä. Kyseessä on käytännöllinen kehittämishanke. Hankkeen tuotantoprosessin kaari oli kuitenkin hyvin samanlainen kuin tutkimuksellisen kehittämistyön prosessin kulku (Ojasalo & Moilanen & Ritalahti 2009, 22–23). Prosessi alkaa tavoitteiden asettamisesta ja suunnittelusta, toinen vaihe on käytännön toteutus ja viimeisenä muutostyötä arvioidaan.

Kuvailen prosessin käytännön kulun tarkasti luvussa *Tuotantoprosessin käytännön kuvaus*. Työn onnistumisen arvioinnin tueksi tein havainnointia tapahtumassa kirjaaamalla ylös kävijöiden kommentteja teoksen äärellä. Lisäksi laskin kävijämääriä ja tutkin projektin saamaa medianäkyvyyttä. Myös muun työryhmän mielipiteet vaikuttivat onnistumisen arviointiin. Lopussa esittelen myös opinnäytetyön tilaajan arvion taideprojektin onnistumisesta ja hyödynnettävyydestä.

2 KESKEISET KÄSITTEET

2.1 Kulutuksen ympärisövaikutukset

”Kulutukseen nojautuva yhteiskuntamalli on käymässä mahdottomaksi. Jos ihmiskunta aikoo elää maapallolla myös tulevaisuudessa, sen on löydettävä uusi, kestävämpi toimintatapa.” (Worldwatch-instituutti 2010.)

Maailman tila -kirjat kertovat nopeasti tilanteen vakavuuden. Uusin kirja kysyy, onko jo liian myöhäistä. Viesti on selvä, kulutusyhteiskuntamme on muututtava radikaalisti ympäristöä säästävämmäksi ja muutoksen on alettava heti. (Worldwatch-instituutti 2010; Worldwatch-instituutti 2013.)

2.1.1 Loppuun kulutettu maapallo

Kuluttaminen, tuotteiden ostaminen on nykyihmiselle luontaista, se on tullut osaksi kulttuuria ja arkisia käyttäytymistapoja. On totuttu ostamaan koko ajan jotain uutta: tavaroita, vaatteita, autoja, asuntoja, harrastusvälineitä, laitteita. Kulutuskulttuuri on kuitenkin vienyt maapallon kestävyuden äärirajoille. Koko ihmiskunnan kulutus on kuusinkertaistunut vuosien 1960-2006 välillä. Väkiluvun kasvu huomioiden, kulutus henkeä kohden kolminkertaistui. Kulutuksen lisääntyä myös luonnonvaroja käytetään yhä enemmän, fossiilisia polttoaineita louhitaan lisää ja metsiä kaadetaan enemmän. Öljyn kulutus kahdeksankertaistui ja maakaasun kulutus 14-kertaistui vuosina 1950-2005. Tämä kuormittaa luontoa ja vaurioittaa ekosysteemejä, joista ihminen ja eläinlajit ovat riippuvaisia. (Worldwatch-instituutti 2010, 29–31.)

Ihmiskunta on ylittänyt maapallon kantokyvyn ainakin 50 prosentilla. Tästä ovat vastuussa suurelta osin maailman vauraimmat: vauraiden maiden vähemmistö käyttää lähes 80% maailman luonnonvaroista ja aiheuttaa suurimman osan hiilidioksidipäästöistä. (Worldwatch-instituutti 2013, 58.) Ihmisten toimien johdosta ilmasto lämpenee rajusti tulevana vuosikymmeninä. Seuraukset ovat radikaalit, jos ei aloiteta nopeita toimia päästöjen vähentämiseksi. Jäätiköt sulavat ja vedenpinnan nousu aiheuttaa pahoja tulvia. Toisaalla kärsitään vesipulasta. Koralliriutat kuolevat. Ympäristöpako-

laisten määrä nousee satoihin miljooniin. Jos maapallon luonnollinen ekosysteemi halutaan säilyttää, kulttuurin on muututtava totaalisesti. (Worldwatch-instituutti 2010, 31–32.)

Elämäntapojen muuttuminen on siis olennaista, jos haluamme säilyttää hyvän elämän mahdollisuudet myös tuleville sukupolville. Myös eettiset näkökulmat tulevat mukaan, sillä ympäristön ja ilmaston muutoksista kärsivät ensimmäiseksi maailman vähäosaisimmat. Jos vaadimme kaikilta sopeutumista aiheuttamiimme ongelmiin, köyhät joutuvat todennäköisesti suurempiin vaikeuksiin kuin rikkaat. (Worldwatch-instituutti 2013, 21–23.)

Nämä isot asia säikäyttävät pienen ihmisen nopeasti. Sen olen todella kokenut tätä opinnäytetyötä tehdessäni. Tämän työn avulla pyrin kuitenkin samaan kuin Kierrätystehdas-tapahtumakin. Osoittamaan, mitä tekoja pienikin ihminen voi tehdä ympäristön ja tulevaisuuden hyväksi. Roinasauna on vain muutaman ihmisen projekti, mutta silti sen avulla haluttiin herättää keskustelua kulutuskulttuurin vaikutuksista. Kaisa Salmen mielestä liikakuluttamisella ja ihmisten hyvin- tai pahoinvoinnilla on yhteys.

Tässä työssä haluan myös pohtia sitä, mitä taide ja kulttuuri voisi tarjota ympäristöongelmien ratkaisuun. Toki taiteen itsensä aiheuttamat päästöt ovat maailman laajuisessa potissa pieniä. Mutta voisiko taide olla apuna vaikuttamassa ihmisiin? Voisiko taiteen keinoin nostaa keskeisiä ongelmia ja ratkaisuja esiin? Ehkä taide voisi tarjota uudenlaisia keinoja asenteiden muuttamiseen.

2.1.2 Pois kulutuskulttuurista

Trendiasiantuntija James Wallman on kehittänyt termin tavaraähky (stuffocation), jonka mukaan nykyihmiset kärsivät siitä, että omistavat liikaa tavaraa. Massatuotanto ja massakulutus ovat johtaneet massamasennukseen (Wallman 2013). Nyt ihmiset haluavat päästä eroon tavarasta, elää yksinkertaisemmin ja kuluttaa aineettomasti. Hän mainitsee yhdeksi syyksi tähän myös lisääntyneen ympäristötietoisuuden. (Monks/Metro World News 2013.)

Suomessa tähän viittaa viimeaikoina kasvanut kirpputoritapahtumien suosio. Kirpputoritapahtumia tuntuu olevan ainakin Helsingissä todella paljon. Silti kirppisten myyntipöydät varataan heti täyteen ja kirppiksille jonotetaan (Suominen 2014). On selvää, että käytettyjen tavaroiden ja vaatteiden myyminen, ostaminen ja hyödyntäminen on vahva trendi etenkin nuorten keskuudessa. Siitä kertoo myös Kierrätystehtaan suuri kävijämäärä. Myös Kierrätystehdas-yhdistyksen hallituksessa ollaan vahvasti samaa mieltä siitä, että yhdistyksen tulisi tulevaisuudessa järjestää kirpputoritapahtumia ja kysyntä niille on kovaa. Myös internetissä ja kierrätystavarataloissa vanhat tavarat löytävät nopeasti uudet omistajat. Kierrätyskeskuksia tulee lisää, kun ihmiset haluavat luopua liiasta tavarasta. Ei siis ole ihme, että myös taiteen tekemisessä materiaalien uusiokäyttö on tullut yleiseksi.

Toivon mukaan tämä kertoo yhä useampien tajunneen, että maailmassa on jo tarpeeksi tavaraa ja vaatteita, eivätkä ihmiset halua enää kuluttaa maapallon resursseja uusien (turhien) hankintojen tekemiseen. Turhuuskin on mielenkiintoinen aspekti – emmekö oikeasti voisi elää ilman televisiota tai leivänpaahdinta? Joka tapauksessa Wallmanin ajatus näyttäisi pitävän paikkansa: ihmisiä ahdistaa tavarapaljous ja kirppiksillä sitä pääsee purkamaan.

2.2 Taiteen ratkaisut

2.2.1 Ympäristötietoinen taide – lähtökohtia

Ympäristöasiat tulivat mukaan taidekeskusteluun Suomessa ympäristötietoisena taidepuheena 1980-luvulla. Silloin ympäristöasioihin havahtuminen ja kulutuskulttuurin kritisointi alkoi näkyä muuallakin yhteiskunnassa. Taiteessa kierrätystä suosivat installaatiot ja tilateokset yleistyivät. Jopa niin, että joissain töissä itse taideteosta tärkeämmäksi nousi sen välittämä sanoma. Ympäristöaktivismi toi taidekentälle mm. Ö-ryhmä. Heidän tunnetuimpia töitään on Viimeinen illallinen, illallispöytä, jonka ympärillä roskasta rakennetut Anti-Jeesus ja 11 opetuslasta nauttivat pöydän antimista – jätteestä tehdyistä ruoista (Wikipedia 2012). Ö-ryhmä huomioitiin nopeasti uuden ympäristöpoliittisen liikkeen edustajana. (Rossi 1999, 106–110.)

Siihen aikaan taiteelle etsittiin uusia esiintymispaikkoja ja teoksissa näkyi instituutiokritiikin lisäksi vahvasti kierrätysajattelu ja kulutuskritiikki. Samoissa keskusteluissa tuotiin esille, että taiteella on mahdollista ottaa kantaa ja kantaa yhteiskuntavastuuta. Kokonaisuudessaan ympäristöasioiden kommentointi ja ympäristöteot taiteessa nousivat keskusteluun ja saivat suurelta osin hyväksyvän vastaanoton. (Rossi 1999, 106–110.)

Lukkarisen (2008, 55) mukaan kierrätysmateriaalien käyttö taiteessa on nykyään yksi yleisimmistä tavoista tehdä taidetta Suomessa. Kierrätystaiteen historia nähdään ready made -taiteessa ja dadaismissa. 1900-luvulla eri taidesuuntauksissa on taiteen materiaaliksi tullut perinteisten rinnalle mm. arkisia esineitä, löytötavaroita, romua ja jätemateriaalia. Taiteilijoille on tullut yhä tärkeämmäksi taiteen eettiset ja ekologiset vaikutukset. Myös taiteen voi nähdä tavarana, jota liikatuotetaan, ja jonka loppusijoitusta tulee miettiä. (Lukkarinen 2008, 56–58)

Monet taiteilijat myös kokevat vastuunsa ympäristöä kohtaan. Kuten mistä tahansa teoistaan, myös ympäristöä haittaavista tai hyödyttävistä taiteellisista teoista tulee kantaa vastuu. Taiteilijan etiikkaan liittyy myös ympäristöasiat ja materiaalivalinnoiltaan taiteilija voi osoittaa arvotuksiaan. (Lukkarinen 2008, 70–71.)

2.2.2 Kierrätystaide – esimerkkejä

Mielestäni tämän päivän taiteessa voi nähdä heräämisen kierrätysmateriaalien käyttöön ja kulutushysterian kommentoinnin. Taiteilijat käyttävät eri tavoin erilaisia materiaaleja, romua, vaatteita, esineitä - rikkinäistä ja ehjää. Esimerkiksi Riitta Päiväläinen valokuvaa vanhoja vaatteita (TaiK 2007) ja Kari Cavén saa ideat teoksiinsa löytämästään romusta (Suojanen 2011). Kari Cavén on kierrätystaiteen suomalainen pioneeri, joka käyttää monenlaista löytämäänsä tavaraa taideteostensa materiaalina. Taiteilijoiden lähtökohdat kierrätysmateriaalin käyttöön ovat erilaisia. Esimerkiksi Päiväläistä kiehtoo vaatteiden tuntemattomat entiset käyttäjät ja heidän tarinansa ja historia (TaiK 2007). Kaarina Kaikkosen sadoista, jopa tuhansista vanhoista miesten vaatekappaleista koostuneista installaatioista on löydetty monia symbolisia merkityksiä

aina politiikasta henkilökohtaisiin kokemuksiin (Wikipedia 2013). Kaikkonen ei halua luoda uutta materiaalia vaan hänelle on taiteessaan tärkeää olla tuottamatta lisää jätettä maailmaan (Salmi 2011, 52–56). Myös tekstiilitaiteilija Leena Lukkarisen teoksissaan käyttämistä kierrätystekstiileistä löytyy monia merkityksiä. Taiteen tekemisen prosessissa Lukkarinen pohtii vanhojen kankaiden aikaisempia käyttötarkoituksia ja kankaiden mukana kulkevia tarinoita ja merkityksiä. Tekstiileihin liittyy vahvoja historiallisia merkityksiä ja niillä on yhteys elettyyn elämään. (Lukkarinen 2008, 75–77; 92–93.) Tämä pätee myös monen muun kierrätystavaran kohdalla. Mielestäni se tekee kierrätetystä materiaalista erityisen kiinnostavaa taiteen tekijälle.

Ö-ryhmäänkin kuulunut taiteilija Papu Pirtola toimi 2000-luvun alussa aktiivisesti o2 Happihuoneella. Happihuone oli kaupunkilaisten olohuone Töölönlahdella, paikka jossa sai nauttia saunasta, taiteesta ja kulttuurista ilmaiseksi. Happihuone yhdisti ekologisen ajattelun, yhteisöt ja taiteen eri lajit. Alunperin sen toiminta oli lähtenyt liikkeelle yhdistyksestä, joka koostui ekologisuuutta töissään korostavista taiteilijoista. Jonain kesänä teemaksi muotoutui kansanperinteet ja esitykset olivat hyvin monenlaisia. Myös ITE-taidetta nähtiin Happihuoneella. On mielenkiintoista kuinka ekologisuuden ajatuksen pohjalta voi päätyä niin moneen taiteen lajiin. (Pirtola 2007, 130–135.)

Mielestäni Happihuoneen toiminta vertautuu Roinasaunaan. Erityisesti saunomisesta ja sen innostamasta yleisöstä on kiva kuulla. Myös Roinasaunan taustalla on vahva ekologisuuden tavoittelu. Lisäksi teoksessa on tärkeää sen käytettävyys. Kun teoksella on selkeä funktio, on sen olemassaolo perusteltua. Olisi hienoa jos tulevaisuudessa Roinasauna kokoaisi yhteen ekologisen arvomaailman omaavia eri alojen ammattilaisia.

Hyvä erimerkki taiteen ja kierrätyksen yhdistämisestä on myös Arabian katufestivaali. Katutaidetta ja kierrätystä yhdistävä tapahtuma keräsi toukokuussa 2013 paikalle yli 8000 kävijää. Koko perheen tapahtumassa nähdään paljon kulttuuriesityksiä ja taidetta, mutta myös runsaasti kierrätys- ja kirpputoritapahtumia. (Arabian katufestivaali 2014.) Mielenkiintoisen kulttuuriohjelman siivellä voi tuoda kierrätysteemaa esille.

2.2.3 Ympäristötaide

1960-luvulla alkoi syntyä ympäristötaiteen suuntaus. Siinä oli oleellista taiteen uudet esityspaikat, taiteen siirtyminen ulos gallerioista ja museoista. (Lukkarinen 2008, 59.) Ympäristötaiteen käsite on laaja. Se toimii ympäristönsä kanssa vuorovaikutuksessa (rakennetun tai luonnon) ja on perusluonteeltaan julkista. Ympäristötaiteessa oleellista on tilallisuus, suhde tilaan ja kolmiulotteisuus. Lisäksi ympäristössä oleva taide on altis muutoksille, säällmiöille tai muulle kulumiselle. (Naukkarinen 2003, 68–85.) Ympäristötaide toteutuu suhteessa ympäristöönsä. Voi myös ajatella, että ympäristötaide käsittelee tai kommentoi ympäristökysymyksiä taiteen näkökulmasta. Näin ei tosin aina ole ollut. (mt., 97.)

Ympäristötaiteen ja kierrätystaiteen yhtymäkohtia on helppo löytää. Esimerkiksi Kaisa Salmen 17 000 kg:sta muovijätettä koottu Muovivyyry Kampin Narinkkatorilla, Pekka Jylhän Kierrätystavaroista koostunut kymmeniä metrejä pitkä Kulutuksen käärme Sanomatalossa, ja Kaarina Kaikkosen Tuomiokirkon portaat vallannut vanhoista miesten takeista koostettu Tie ovat kaikki kierrätystaideteoksia, mutta ne voidaan nähdä myös ympäristötaiteena. Toteutuspaikka on oleellinen ja teokset ovat julkisia ja kolmiulotteisia. Niiden vaikuttavuus liittyy paljolti kokoon ja tilaan. Ne eivät myöskään käytännössä mahtuisi moneenkaan taidegalleriaan sisälle.

Kierrätystaiteen sanoma on kuitenkin ympäristötaidetta vahvemmin ekologisuuteen painottunut. Esimerkiksi Kaisa Salmi on erityisesti halunnut nostaa esiin muovin kulutuksen ongelmat Muovivyyry-teoksessaan. Hän halusi kantaa yhteiskunnallista vastuuta ja näkee teoksen yhteiskunnallisesti vaikuttavana tekona. Hän halusi herättää katsojat ja ohikulkijat tajuamaan jätteiden tuottamat ympäristöongelmat. (Salmi 2011.)

2.2.4 Taiteen ympäristöviestit ja -vaikutukset

Yleisesti ottaen taidetta voi tulkita monin eri tavoin. Siksi taiteen välittämät ympäristöviestit saattavat jäädä huomaamatta, eikä suuressa osassa taidetta ympäristökysymykset nouse näkyvästi esille. Eikä aina pidäkään, myös muut viestit ovat tärkeitä. Teoksilla voi silti olla välillisiä ympäristövaikutuksia ja ympäristönäkökulma on yksi

tapa arvioida taidetta. Voi olla vaikea sanoa, milloin teos on tarkoitettu esimerkiksi kritisoimaan jotain asiaa tai nostamaan jokin ongelma esiin, ja miten teos vaikuttaa kuhunkin katsojaan. Taiteen avulla voi kuitenkin nostaa ympäristökysymykset esiin ja saada katsojan pohtimaan niitä. (Naukkarinen 2003, 132–139.)

On myös hyvä pohtia itse taiteen tekemisen ympäristövaikutuksia. Taiteen tekemiseen kulutettujen materiaalien ympäristövaikutuksia voidaan arvioida samoin tavoin kuin minkä tahansa muun toiminnan. Eri materiaalien tuottamisen vaikutukset ovat erilaisia ja eri tekniikat vaativat erilaisia resursseja. Teoskuljetusten vaikutukset ovat suuria. Lisäksi taiteen esilläpitäminen saattaa vaatia paljon resursseja. Ja mitä tapahtuu kun taideteosta ei enää tarvita, voiko sen kierrättää vai tuleeeko siitä ongelmajätettä? (mt., 125–128.)

Myös teosten koko pitkä elinkaari tulee huomioida. Minkälaista jätettä missäkin vaiheessa syntyy, millaisia luonnonvaroja käytetään, mistä tarvittava energia tulee, sekä mitä vaikutuksia teoksella voi olla ympäristöön (esim. vesistöt, metsät) ja sitä kautta olosuhteisiin. Taideteosten kirjo on hyvin laaja ja siten myös ympäristövaikutukset ovat kunkin teoksen kohdalla erilaiset ja niitä voi olla vaikea mitata. (mt., 127–128.)

Taiteen viestit ympäristöasioiden puolesta tai vastaan voivat hahmottua teoksesta eri tavoin. Huomioon kannattaa ottaa myös taiteilijan muut teot ja puheet. Jos taiteilija puheissaan korostaa ekologisia arvoja, voi niitä olla helpompi löytää teoksistakin. (mt., 137.) Kaisa Salmi koki tämän konkreettisesti Gerbera-kukkataideteoksissaan, kun yleisö ei ymmärtänyt niiden käsittelevän ympäristökysymyksiä (Salmi 2011, 14). Myös tekstiilitaiteilija Leena Lukkarinen (2008, 93–94) kertoo, että hänen oma arvo maailmansa vaikuttaa luonnonmateriaalien käytön valintaan.

Taiteen välilliset ympäristövaikutukset eivät ole suoraviivaisia ja jäävät usein oletusten varaan. Taide harvoin pystykään tarjoamaan ratkaisua ongelmiin, vaan sen tehtävä on kritisoida ja herättää ajattelemaan. (Naukkarinen 2003, 138.) Itse pidän taiteessa siitä, että sitä voi tulkita monin tavoin. On kiehtovaa löytää yllättäen teoksista uusia merkityksiä ja juuri itseään koskettavia teemoja, olivat ne sitten ympäristöasioita tai jotain muuta. Erityisesti kritiikkiä tai vihjailua jostain on kiva löytää rivien välistä. Toisaalta ajattelen, että jokapäiväistä elämäämme on joskus hyvä järkyttää radikaalil-

la ja suoraviivaisella taiteella. Vaikka varmasti on paljon taiteeseen tutustujia, jotka löytävät ympäristöteemat ilman huutavaa esilletuontia. Jos haluaa tieteellisiä faktoja mustana valkoisella, voi kääntyä tietokirjallisuuden puoleen.

Roinasaunassa ympäristöasiat on otettu monelta kantilta huomioon. Materiaalit ovat suurelta osin kierrätettyjä, joten niiden valmistaminen ei kuluta ympäristöä. Kuljetus kuormittaa ympäristöä jonkin verran, etenkin kiukaan, joka tuodaan autolla parinsadan kilometrin päästä. Teos säilytetään ulkona ja se on säänkestävä joten sen säilyttäminen ei vaadi resursseja. Ajatuksena on, että teos jää käyttöön saunana, joten sen kuormitus pienenee vuosi vuodelta mitä enemmän sitä käytetään. Käytössä suurin ympäristöhaitta on puun polttaminen kiukaassa.

Taideteoksena Roinasaunan ympäristöviesti on selkeä. Jo se, että teos on osa Kierätystehdas-tapahtumaa, viestii ympäristöteemasta. Koko teosta lähdettiin ideoimaan siltä pohjalta, että materiaalina käytetään kierrätystavaraa. Tiedotuksessa viestittiin, että teos kutsuu ihmiset puhdistautumaan roinasta. Tähän yhdistyy hyvin alussa esittelemani James Wallmannin tavaraähky-käsite. Meikin ajattelimme, että ihmisillä on liikaa tavaraa, josta he haluavat päästä eroon. Teoksen toteuttaneella taiteilijalla Kaisa Salmella oli myös visio jäävuoren muotoisesta tavaravuoresta. ”Mitä voimme enää tehdä ympäristökatastrofin hidastamiseksi? Onko kulutuksen vähentäminen suoraan verrannollinen hyvinvointiimme?” Salmi pohti tiedotteessa. Tiedotteessa myös kerrottiin Roinasaunan tarkoituksesta herättää keskustelua kulutuskulttuurin vaikutuksista. Lisäksi tulkintaa tukee se, että Salmi on myös muilla teoksillaan halunnut kommentoida ympäristöasioita.

Ympäristöasioissa jokaisen ihmisen teot vaikuttavat. Vaikka ongelmien ratkaisu tuntuu vaikealta, niin aina pitäisi yrittää kantaa oma vastuunsa, myös taiteen tekemisessä. (Naukkarinen 2003, 141–142.) Itse olen aina ollut sitä mieltä, että ajatusmalli ”ei minun teoillani ole merkitystä” pitäisi saada jotenkin kitkettyä pois. Uskon, että paljonkin muutosta saataisiin aikaan, jos jokaikinen maailman ihminen kokisi, että nimenomaan hänen teoillaan on vaikutusta.

Olen kuitenkin kokenut jo arkielämässäni yhden ihmisen rajalliset mahdollisuudet asioihin vaikuttamiseen. Taloyhtiön biojäteastiassa tuntuu aina olevan muovipussilli-

nen milloin mitäkin ja naapurin autokin käy tyhjäkäynnillä pitkiä aikoja. Kaupungilla ihmiset juoksevat yhä alennusmyyntien perässä, eivätkö he ymmärrä mitä tämä tulevaisuuteen tuo? Naukkarinen (2003, 144) kirjoittaa: ”Ongelmien, velvollisuuksien ja hyvän tavoittelemisen alituinen ajattelevinen uhkaa tehdä elämästä epätoivoisen raskasta.” Tästä olen täysin samaa mieltä. Yrittämistä on silti jatkettava.

Kierrätystehtaan toiminnan tavoite on saada ihmiset tiedostamaan ympäristö vastuunsa ja tarjota käytännön ohjeita kestävämpään elämäntapaan. Tapahtuman eri osa-alueet toimivat kaikki näiden päämäärien saavuttamiseksi. Myös taideteoksen tekemisen motiivina oli nämä päämäärät. Ihmiset haluttiin herättää näkemään ja tiedostamaan kulutuskulttuurin vaikutukset.

2.3 Yhteisöllisyys

Yhteisöjä on erilaisia, luonnollisia, tai jonkin asian, alueen, tai paikan ympärille muodostuneita. Kierrätystaideprojektimme yhteydessä osallistuva yhteisö oli tietyn asian ympärille muodostunut, se koostui kierrätyksestä ja ekologisesta elämästä kiinnostuneista ihmisistä. Yhteisöllisyys on yhteenkuuluvuutta ja osallisuutta, se rakentuu jäsenten välisessä vuorovaikutuksessa ja siinä ihminen kokee olevansa osallinen ja voivansa vaikuttaa. Monet taidelähtöiset menetelmät tarjoavat tavan osallistua ja lisäävät yhteisöllisyyttä. (THL 2014.)

Kopomaa (2011, 56–60) kertoo kaupunkien kiireisen ilmapiirin vastaiskuksi muototutuneista ryhmistä, jotka pyrkivät eri tavoin hidastamaan tahtia. Hitauden vaalimisen ja leppoistamisen trendi on ollut nousussa erityisesti 2000-luvulla. Myös taiteellisissa performansseissa on otettu kaupunkitilaa haltuun ja tehty hitauteen ja pysähtymiseen liittyviä pienimuotoisia esityksiä. Näitä toteuttavat ”uusrennot heimot” kuvastavat uudenlaista yhteisöllisyyttä. Taiteen keinoin yhteisöllisyys ja osallisuus voisi muutenkin elävöittää kaupunkikuvaa. Yhteisötaidetta on sovellettu lähiöiden kehittämishankkeissa, joissa ammattitaiteilija on ohjannut amatöörejä ja teokset on esitelty paikalliselle yleisölle. (Kopomaa 2011, 85–87.)

Yhteisöllisyys nousee myös usein esiin yksilökeskeisyyden vastakohtana. Tietotekniikan helpottaessa sosiaalista elämää, ihmisten yhteisöt ovat myös virtuaalisia. Sosiaalinen media saattaa kuitenkin lisätä tarvetta tavata ihmisiä fyysisesti ja tuntea kuuluvansa joukkoon. Tästä kertoo mm. Ravintolapäivän tyypiset tapahtumat, joissa ihmiset kokoontuvat erilaisissa, vaihtelevissa ryhmissä koteihin ja kaduille. Ravintolapäivänä kuka vaan voi perustaa oman ravintolan tai kahvilan vaikka omaan kotiinsa.

2.3.1 *Yhteisötaide*

Yhteisötaiteessa yhteisöllisyys lujittuu tekemisen myötä ja antaa uusia merkityksiä. Yhteisötaiteessa voi nähdä menneisyyden ja nykyisyyden vuorovaikutuksen. Siihen kuuluu myös identiteetin paikantaminen, näkyväksi tekeminen ja tuleminen taiteen keinoin. Tärkeää on myös tunne siitä, että yksilö on osa yhteisöä. Muun muassa näistä asioista yhteisötaide kumpuaa. (Turpeinen s.a.)

Yhteisötaide on noussut länsimaisen taidepiirin keskiöön 2000-luvulla. Sitä esitellään suurissa taidemuseoissa ja siitä keskustellaan alan konferensseissa. (Kanttonen 2005, 61.) Yhteisötaiteesta puhuttaessa voidaan käyttää monelaisia termejä, esimerkiksi aktivistinen taide tai sosiaalinen taide. Suomessa käytetyin termi on kuitenkin yhteisötaide. Eri termeillä voi painottaa erilaista tekemistä, mutta keskiössä on kuitenkin yhteistyö taiteilijan ja yleisön välillä. (mt., 51–54.)

Yhteisötaiteessa taiteen ja yleisön suhteet asettuvat uuteen valoon kun yleisö pääsee osallistumaan taiteen tekemiseen. Yhteisötaiteessa keskeistä on vuorovaikutus ja kommunikaatio yleisön kanssa, ihmiset, ihmissuhteet ja mukana oleminen. Taiteilija järjestää edellytyksiä toiminnalle ja yleisö ei tarkkaile taidetta vaan osallistuu tasavertaisesti sen tekemiseen. Yhteisötaide kääntää taiteen kokemisen pääläelleen, taiteilijan ja yleisön välinen suhde muuttuu ja perinteisiä taiteilijäkäsityksiä rikotaan. Yleisö voi tarkoittaa tekemiseen osallistuvaa yleisöä sekä teosta katsomaan tulevaa yleisöä. Yhteisötaiteilija työskentelee jonkun tietyn ryhmän kanssa ja kiinnittää huomion käsiteltävään asiaan. Taideteos syntyy yleisöryhmän ja taiteilijan yhteistyön tuloksena ja jo yhteistyö itsessään voidaan määritellä taiteeksi. Yhteisötaiteessa voi-

daan yhdistellä eri taiteenalueita ja yhdistää niihin toimintaa ympäristössä ja yhteisössä. (Sederholm 2000, 113; Kantonen 2005, 49–50; Lintervo 2014.)

Yhteisötaide on usein aktivistista ja sillä halutaan luoda muutosta (Sederholm 2000, 192). Roinasaunan yhteisötaide oli nimenomaan tällaista. Sillä haluttiin ottaa kantaa massakulutuksen ja tavarapaljouden aiheuttamiin ongelmiin ja saada ihmiset miettimään näitä asioita sekä kierrätyksen mahdollisuuksia. Teoksen avulla taiteilija halusi kiinnittää kävijöiden huomion tavarapaljouteen.

Yhteisötaiteessa myös taiteen tekemisen paikka on merkittävä sillä taide tuodaan pois laitoksista. Yhteisötaidetta tehdään usein julkisissa tai puolijulkisissa tiloissa: kaduilla, puistoissa, ostoskeskuksissa (Kantonen 2005, 50). Yhteisötaidetta käytetään myös kylien ja kaupunginosien suunnittelussa kun halutaan elävöittää paikkoja. Kun yhteistyön tekemisen paikat ovat julkisia, voivat ne vahvistaa paikallisidentiteettiä. (Lintervo 2014.)

Roinasauna oli yhteisötaidetta, koska taide esitettiin avoimessa ulkotilassa, osallistuminen oli helppoa ja vapaata. Taiteilija toimi ohjaajana ja kävijät osallistujina, vuorovaikutus oli keskiössä. Ihmiset pääsivät helposti osallistumaan teokseen ja kokivat tulevansa osaksi sitä, kun näkivät oman tavaransa paikoillaan teoksessa. Yhteisöllisyys näkyi samanlaisina reaktioina ja ilon tunteina.

Myös saunassa käymisen kokemusta voi pohtia yhteisötaiteena. Saunassa käydään yleensä porukalla, joten se on yhteisöllistä. Onko yhteisö kaikki suomalaiset? Mitä kaikkea perinteistä siihen liittyy? Tuoko taiteilijan tekemä sauna kokemukseen jotain uutta? Mitä kestäväää ja ekologista saunomiseen liittyy? Onko saunominen verrattavissa taiteen kokemiseen?

Yhteisötaidetta on sen suosiosta huolimatta myös kritisoitu. Aarnio (2007, 256–259) kommentoi yhteisötaiteen projektien yhteisöjen toimivuutta. Erilaiset ”yhteisöt”, joille projektit usein suunnataan (vanhukset, maahanmuuttajat, nuoret) eivät ole yhtenäisiä vaan koostuvat erilaisista yksilöistä. Mielestäni yhteisöllisyys toimi Roinasaunan tilanteessa paremmin, koska yhteisö muodostui ihmisistä, joilla on samat mielenkiinnon kohteet eikä ryhmää oltu ”pakotettu” yhteen. Aarnio kritisoi myös taiteilijan ja osallis-

tujien eriarvoisuutta esim. näyttelytilanteessa. Mielenkiintoista on myös se, minkälaisia tavoitteita milläkin sidosryhmällä on yhteisötaiteen projekteissa ja kohtaavatko nämä tavoitteet. (Aarnio 2007, 256–259.)

2.4 Osallistaminen taiteessa

Osallistuminen on sitä, kun on mukana jossakin, ja osallistamisessa taas toimija tehdään osalliseksi ja aktivoidaan. Osallistamisesta puhutaan mm. kunta- ja poliitiikassa ja siihen kuuluvat ainakin osallistumismahdollisuudet, asioihin vaikuttaminen ja ryhmään kuuluminen tai sen osaksi tuleminen. (Liikka 2011.) Kulttuurialalla osallistaminen on tullut pinnalle yleistyessä kävijöiden ja yleisön osallistamisena ja aktivoimisena kulttuurilaitoksissa ja tapahtumissa. Uusia kävijöitä halutaan houkutella tarjoamalla erilaisia kokemuksia eri tarpeisiin.

Osallistuminen yleistyy koko ajan, esimerkiksi oppimis- ja viihdekokemuksissa. Ihmiset haluavat myös kulttuuritapahtumissa ja -laitoksissa olla muutakin kuin vain kävijöitä. Sosiaalinen media takaa ihmisten pääsyn tietolähteisiin, mahdollistaa osallistumisen keskusteluun ja kokemusten jakamisen. Osallistava kulttuurilaitos on sellainen, jossa kävijät voivat luoda yhdessä, jakaa kokemuksensa muiden kanssa ja olla yhteydessä muihin kävijöihin sisältöön liittyen. Osallistava kulttuurilaitos luodaan ja sitä hallitaan kävijöiden kanssa, ei heitä varten. (Simon 2010, ii–iii.)

Osallistaminen on yleisön mukaan ottamista taiteen tekemiseen ja yleisön aktivoimista uudennlaisiin kokemuksiin. Osallistamista voi tehdä monin tavoin. Toteuttavalla tavalla tulee olla tahtotila ulkopuolisten mukaantuloon, luottamus osallistujien kykyihin, ja kyky vastata osallistujien toimiin ja panostuksiin. (Simon 2010, 183.)

Perinteisesti taiteen esittämisessä roolit jakautuvat siten, että asiantuntijat ja ammatillaiset erotetaan yleisöstä. Museotyössä on viime aikoina haluttu vahvistaa museoiden demokraattista pohjaa, jolloin saavutettavuus ja osallisuus ovat nousseet keskusteluun. Osallisuudella halutaan tehdä tuotannoista kaikkien jakamia yhteisöllisiä projekteja. Ei-asiantuntijoita otetaan mukaan organisaation työryhmiin ja instituutiot tarjoavat resurssejaan laajempien toimijaryhmien käyttöön. (Lehmonen 2013, 9; 23.)

Asiantuntijoiden ja yleisön roolien avartuessa myös vaikuttavuuden suunta laajenee. Ei ole enää selvää rajanvetoa siitä, kuka tekee ja kenelle, kuka on sisällöntuottaja ja kuka sisällön kuluttaja tai kokija. Vaikuttamista voi tapahtuma molempiin suuntiin. (mt., 9; 23.) ”Osallistavat käytänteet muuttavat museon yhteisölliseksi projektiksi jossa asiantuntijat ja kansalaiset jakavat museon tarjoamat tilat ja välineet yhteisellä toiminnan kentällä.” Osallistavalla toiminnalla halutaan taistella eriarvoisuutta vastaan ja mahdollistaa palvelujen yhteiskunnallinen tasa-arvoisuus. Osallistamisessa hierarkiset rakenteet madaltuvat. (Lehmonen 2013, 23–24.)

Vaikka osallisuuden ajatus on tasavertaistaa kävijöitä ja osallistavilla toimilla pyritään tähän tavoitteeseen, ei ole aina varmaa että näin tapahtuu. Osallistavat toimet kuitenkin lähtevät aina instituutiosta ja kävijät ikäänkuin kutsutaan mukaan. Pohdittavaksi jää, osallistaako tämä toiminta oikeasti tasavertaisesti. Osallistuvalla toimijalta vaaditaan aina myös omaa aloitteellisuutta. (mt., 24)

Roinasaunan kohdalla pelkäsin ennen tapahtumaa, että osallistuvien kävijöiden määrä jäisi pieneksi. Toisaalta tapahtumassa oli mahdollisuus vielä houkutella kävijöitä mukaan paikan päältä. Mielestäni tämä mahdollisti oikeasti kaikkien ihmisten osallistumisen. Myös sellaisten, jotka eivät ehkä esimerkiksi museoympäristössä osallistuisi yhteisölliseen taideteokseen. Koska Roinasaunan taustalla ei ole julkista, isoa instituutiota oli osallistuminen helpompaa. Teos osallisti aidosti kaikkia.

2.4.1 Osallistamisen mallit

Varhaisia esikuvia osallistamiseen antavat luonnontieteen projektit, joissa tavalliset ihmiset ovat saaneet osallistua esimerkiksi keräämällä aineistoa tutkimuksiin. Näistä malleista voidaan johtaa erilaisia osallistamisen malleja myös kulttuurialalle. Simon (2010, 187) esittelee neljä osallistamisen mallia: (1) avustavat projektit (contributory projects), (2) yhteistyöprojektit (collaborative projects), (3) yhteisesti tuotetut projektit (co-creative projects) ja (4) hostatut projektit (hosted projects). Avustavissa projekteissa yleisö voi tehdä määritettyjä toimia tai tuotteita instituution johtamaan projektiin, esimerkiksi jättää kommenttinsa, kuvansa tai videonsa näyttelyyn. Yhteistyöprojek-

teissa kävijät osallistuvat aktiivisesti projektien luomiseen hankkeissa, jotka ovat alunperin instituution ideoimia ja johtamia. Yhteisesti tuotetuissa projekteissa yleisö työskentelee järjestäjien kanssa alusta asti määrittäen projektin tavoitteita ja suunnitellen ohjelmaa. Hostatuissa projekteissa instituution osuus on vähäinen ja projektit toteutetaan kävijöiden idealla ja aloitteesta, kulttuurilaitos voi esimerkiksi tarjota tilan kävijän tapahtumalle. Instituutiot voivat toiminnassa käyttää elementtejä eri malleista ja käyttää eri malleja luovasti vaihdellen eri projekteissa. (Simon 2010, 185–187.)

Roinasaunassa yleisön osallistaminen oli jotain (1) avustamisen ja (2) yhteistyön väliä. Projekti oli järjestäjän ideoima ja johtama. Yleisön täytyi kuitenkin tehdä päätös osallistumisesta jo kotona. Taiteilija ja kävijä tekivät yhteistyötä päättäessään mihin tavara sijoitetaan. Lopullisen teoksen luomisessa osallistuneilla kävijöillä oli merkittävä rooli. Projektia ei luotu kävijöiden kanssa yhteistyössä, mutta itse tapahtumassa kävijöillä oli aktiivinen rooli.

3 TUOTANTOPROSESSIN KÄYTÄNNÖN KUVAUS

Löysin Kierrätystehdas-tapahtuman etsiessäni tahoja, joista voisin tiedustella ympäristöasioihin liittyvää opinnäytetyöpaikkaa. Olin yhteydessä Kierrätystehtaan toiminnanjohtaja Lauri Helteeseen 2013 marraskuun puolivälissä. Sovimme tapaamisen marraskuun loppuun. Helteellä oli alusta asti positiivinen suhtautuminen opinnäytetyön tekemiseen tapahtumassa. Puhuimme aluksi erilaisista kehittämisideoista, ja osaksi johtuen työkokemuksestani nykytaiteen parissa, päädyimme tapahtuman kehittämiseen kierrätystaideprojektin avulla.

Tammikuussa 2014 nimesimme työni kierrätystaide*projektiksi*. Projekti-sanan käyttöä ei mietitty sen enempää, mutta olihan meillä määritelty ajanjakso, jonka aikana oli tarkoitus päätyä tiettyihin lopputuloksiin. Projektin lähtökohdat olivat hyvin avoimet. Kehitin aiheen Lauri Helteen kanssa yhdessä. Helteellä oli taustalla vankka kokemus Kierrätystehdas-tapahtuman järjestämisestä sekä sen tuoma tietotaito ja tuntuma siitä, millainen hanke tapahtumaan sopisi. Itselläni oli kulttuurituottajaosaamiseni ja kokemusta taidetuotannoista. Ja rajoituksena olivat resurssit – minun piti pystyä vastaamaan hankkeesta yksin.

Projektille löytyy useita määritelmiä, joiden kuvailuja yhdistää ainakin projektilta vaadittava määrätty tavoite ja projektin kertaluontoisuus. Projektimuotoisen työn kriteerit ovat ainutkertaisuus, tavoitteellisuus, suunnitelmallisuus, ongelmakeskeisyys, yhteistoiminnallisuus, tehokkuus, jäsentyneisyys, yhteinen arvoperusta. (Anttila 2001, 12–14.) Suurin osa näistä toteutui selvästi Roinasauna-projektissa.

Projektin eri vaiheet voi nähdä tässäkin projektissa. Ilman suunnitelmaakin suuri osa vaiheista toteutui luontevasti ajan kuluessa. Projektimme alkoi ideoinnilla ja taustatutkimuksella. Aluksi myös määriteltiin tavoitteet. Myös resurssit määriteltiin ja ajalliset tavoitteet asetettiin. Opinnäytetyösuunnitelma ajoi toteutussuunnitelman asiaa. Lopuksi projekti toteutettiin ja sen jälkeen sitä arvioitiin ja tulokset todettiin. (Anttila 2001, 48–50.) Kuvailen kaikki vaiheet tässä luvussa yksityiskohtaisesti. Lopussa arvioin projektin onnistumista ja omaa oppimistani.

3.1 Projektin suunnittelu ja tavoitteiden asettaminen

Kierrätystaideteos oli vain yksi osa Kierrätystehdas-tapahtumaa ja sen vaatimat resurssit suhteellisen pieniä. Siksi emme nähneet tarvetta laatia yksityiskohtaista projektisuunnitelmaa. Työskentelytapamme Lauri Helteen kanssa oli samantapainen, asioita suunniteltiin ja tehtäviä hoidettiin aina sitä mukaan kun hankkeessa edettiin. Kirjallisesti laadin tiedotussuunnitelman ja budjetin. Riskianalyysi oli yksinkertainen – jos hanke ei jostain syystä onnistuisikaan, tapahtuma saataisi silti järjestettyä kunnolla.

Hahmottelimme ja ideoimme projektia Helteen kanssa yhdessä joulukuussa 2013. Projektin suurimmaksi tavoitteeksi nousi uuden osa-alueen tuominen Kierrätystehdas-tapahtumaan. Kierrätystehdas haluaa laajentua, monipuolistua ja tavoittaa uusia yleisöjä joka vuosi. Taideteos koettiin sopivana uudistushankkeena ja se nähtiin yhtenä tapahtuman vetonauloista. Konkreettisiksi tavoitteiksi asetettiin yhdistyksen aloitteesta uusien kävijöiden tuominen tapahtumaan ja suuremman mediahuomion saavuttaminen. Lisäksi haluttiin osallistaa tapahtuman kävijöitä. Abstraktimmat tavoitteet olivat herättää keskustelua kulutuskulttuurin vaikutuksista ja lisätä vuorovaikutusta kävijöiden kanssa.

Kun projekti lähti liikkeelle, henkilöstöresurssit rajoituivat minuun ja Lauri Helteeseen, joka edusti Kierrätystehdasta projektissa. Projektin edetessä mukaan tuli taiteilija ja puuseppä. Tapahtumassa oli lisäksi apuna muutamia henkilöitä. Rahalliset resurssit määräytyivät avustusten ja sponsoritulojen mukaan. Resurssien käyttöä suunniteltiin sitä mukaan kun rahoituslähteet selvisivät. Tukena oli mahdollinen yhdistyksen pieni omarahoitus.

Ensimmäinen vaihe projektissa onnistui hyvin. Resurssien arviointi oli realistista. Hankkeessa oli myös elementtejä, joiden avulla oli mahdollisuudet saada apurahaa sekä sponsoreita. Tavoitteet tuntuivat sopivilta niin yhdistykselle, minulle itselleni kuin opinnäytetyöllekin. Olin myös itse innostunut, koska sain tuoda tietotaitoani Kierrätystehtaan tiimiin ja uskoin, että taiteen avulla tapahtuma todella laajentuisi.

3.2 Tuotanto

Kierrätystaideprojekti alkoi taiteilijahauulla. Pohdimme tuntemiamme kierrätyshankkeita ja -taiteilijoita ja etsin kierrätystaidetta tehneitä taiteilijoita internetistä. Kokosin listan taiteilijoista ja heidän yhteystiedoistaan, teimme sähköpostien liitteeksi kirjeen, jolla lähestyttiin taiteilijoita (Liite 1). Yhteensä otin yhteyttä 5–10 taiteilijaan joulukuun ja tammikuussa. Osa taiteilijoista kieltäytyi projektista muiden kiireiden takia ja osa ei vastannut viestiin. Lopulta Kaisa Salmi otti minuun yhteyttä helmikuun alussa ja ilmaisi kiinnostuksensa projektia kohtaan. Aloimme heti viedä asiaa eteenpäin, tapasimme Helteen ja Salmen kanssa helmikuun toisella viikolla. Tässä tapaamisessa syntyi idea saunasta, joka päällystettäisi tavaroilla. Näin saataisi rakennettua kantaaottava taideteos, jolla olisi myös muuta käyttöä.

Hankkeeseemme mukaan lähtenyt ympäristö- ja yhteisötaiteilija Kaisa Salmi sopi projektiin hyvin. Hän on aiemmissa töissään nimenomaan käsitellyt suurkanaloinen vaikutuksia, tuonut esille huolensa järjettömästä kulutuksesta ja tuhlauksesta sekä halunnut vaikuttaa yleisöön. Muoviväyryyden lisäksi mm. Piknik-Utopia -teoksellaan Salmi halusi ehdottaa muita elämänarvoja kuluttamisen sijasta, toi jätteen ongelmia esiin ja tutki hiilijalanjäljen pienentämistä (Helsingin Uutiset 2011). Roinasaunan yhteydessä hän pohti mm. sitä, mitä on enää tehtävissä ympäristökatastrofille. Löysimme hienon vertauskuvan sisältä lämmitettävälle roinavuorellemme: maapallohan on samanlainen kuumeneva roinakasa. Lisäksi Kaisa Salmella on vahva osaaminen yhteisöllisestä taiteesta ja meille myös tämä puoli oli tärkeää alusta asti. (Salmi 2014.)

Heti taiteilijan tultua mukaan päätimme hakea hankkeelle avustusta niin, että käytämme Salmen nimeä hakemuksessa. Avustushakemus lähti Helsingin kulttuurikeskukseen helmikuun puolivälin jälkeen (Liite 2). Salmen kanssa oli neuvoteltu niin, että palkkion määrä riippuisi avustuksen määrästä. Haimme kaupungilta 4000 euroa, hakemuksessa omarahoitusosuus oli 2260 euroa ja sponsoroinnin osuus 1800 euroa.

Taideteoksen ottaessa saunan muodon, se tarkoitti monien käytännön asioiden pohdintaa. Itselläni ei ole kokemusta rakentamisesta, joten olin näiden asioiden suhteen muiden tietämyksen varassa. Tarvitsimme ainakin rakennusmateriaalia, rakentajan, kiukaan, hormin, työkaluja ja tavaroiden kiinnityssysteemin. Päätimme pitää saunan

hyvin yksinkertaisena ilman mitään peseytymismahdollisuuksia, juoksevaa vettä tai sähköä.

Turvallisuusasioihin emme menneet kovin syvällisesti. Kierrätystehtaalle oli jo tehty turvallisuussuunnitelma ja muut viralliset ilmoitukset oli hoidettu, joten minun ei tarvinnut puuttua niihin. Sovimme, että sauna olisi käytössä tapahtumapäivinä klo 13–15, joten paloturvallisuus tuli mietittäväksi. Pidimme riskiä kuitenkin pienenä. Tapahtumassa tulimme itse olemaan koko ajan saunan läheisyydessä valvomassa tilannetta.

Myös projektin dokumentointi suunniteltiin etukäteen. Saunan tulevaa käyttöä ajatellen oli tärkeää, että meille jäisi dokumentaarista materiaalia rakennuksesta ja tapahtumasta. Rekrytoin tehtävään elokuvaaja-ystäväni, joka lupasi valokuvata ja videoida saunan rakennuksen ennen tapahtumaa ja tapahtumassa.

3.3 Yhteistyökumppanit

Taideteoksen muodon ja sen myötä käytäntöjen hahmotuttua aloimme etsiä sponsoreita projektille. Olimme päättäneet yrittää saada kiukaan ja rakennusmateriaalit sponsoreilta. Lisäksi mietimme mahdollisia sauna-teemaan liittyviä yhteistyötahoja. Loimme kaksi sponsoripakettia joiden avulla halusimme houkutella sponsoreita mukaan hankkeeseen (Liite 3). Lähestyin sähköpostitse ja puhelimitse kiuasvalmistajia ja rakennusmateriaaliyrityksiä. Sovin yhteistyöstä designkiukaita valmistavan Lehtonen Designin kanssa. Yritys lahjoitti saunaamme puulämmitteisen kiukaan näkyvyyttä vastaan. Samoihin aikoihin Lauri Helle sai sovittua yhteistyöstä Kaapelitehtaalla toimivan varainhoitoyhtiö Helsinki Capital Partnersin (HCP) kanssa. HCP:sta tuli projektimme suurin tukija 2200 euron tuella. He halusivat olla mukana tällaisessa uudellaishankkeessa.

Oli mielenkiintoista tehdä yhteistyötä varainhoitoyhtiön kanssa. Yhtiön motiivit mietittyvät aluksi - miksi kaupallinen yritys haluaa tukea pientä taideprojektia. Oli kuitenkin hienoa huomata, kuinka ympäristöasiat koskettivat myös siellä. HCP on talous-

puolella herättämässä keskustelua kulutuksen vähentämisestä ja ympäristöystävällisen arvomaailman tuomisesta jokaisen omaan taloudenhoitoon.

Kun nämä yhteistyökuviot olivat selvillä maaliskuun puolivälissä, pääsimme todella suunnittelemaan käytännön työtä. Listalla oli ainakin puusepän palkkaaminen, saunan suunnitelmien tekeminen ja rakennusmateriaalien hankinta. HCP:n rahoituksen ansioista pystyimme varmistamaan taiteilijalle ainakin jonkunmoisen palkan.

Saunan loppusijoituspaikka oli myös selvityksen alla. Helsingissä toimiva Sompasaunaseura kiinnostui hankkeestamme ja päätimme tehdä yhteistyötä. He olivat samaan aikaan puuhaamassa uutta saunaa Kalasataman rantaan. Lisäksi neuvottelimme saunan sijoittamisesta Roskalavapaviljongille elokuussa 2014. Roskalavapaviljonki on osa Helsingin juhlaviikkojen KoeHelsinki-ohjelmaa. Halusimme kovasti saada saunan avoimesti kaikkien käyttöön. Suunnittelimme myös kesäksi mahdollista festarikiertuetta.

Avustuspäätös Helsingin kulttuurikeskukselta tuli maaliskuun loppupuolella ja meille myönnettiin 1500 euroa. Nyt saimme laadittua hankkeelle realistisen budjetin (liite 4). Kulttuurikeskus tuli lisätä mainosmateriaaleihin ja tiedotusteksteihin.

Lauri Helle tapasi Kaapelitehtaalla puusepän, joka lähti mukaan projektiimme. Hänen kauttaan saatiin hankittua suurin osa rakennusmateriaalista. Olin siinä vaiheessa ottanut yhteyttä erilaisiin kierrätysalan ja rakennusalan toimijoihin, mutta tuloksetta. Firmat eivät halunneet tukea tällaista projektia. Moni puualan toimija ei kokenut kierrätysteemaa omakseen. Me hankkeen tekijät koimme hankalaksi myös sen vaihtoehdon, että materiaaleja olisi haettu pieniä eriä sieltä sun täältä (esim. kaatopaikalta) eikä meillä ollut resursseja siihen. Onneksi puuseppämme sai koottua materiaalit lähinnä Kaapelitehtaalta eikä meidän tarvinnut käyttää vähäisiä rahoja niihin. Lisäksi kierrätysteema saatiin säilytettyä myös rakennusmateriaaleissa.

Vielä huhtikuun puolivälissä saunan loppusijoituspaikka oli avoin. Saunan rakennuttajaksi ja siten omistajaksi oli merkitty Kierrätystehdas ry, joten vastuu saunasta oli yhdistyksellä. Neuvottelin Sompasaunaseuran kanssa ja yritin saada lupaa kaupungilta saunan sijoittamiseen Kalasataman rantaan Sompasaunaseuran tontille. Neuvottelut

juhlatiikkojen ja Roskalavapaviljongin kanssa jatkuivat. Houkuttelevimpana vaihtoehtona oli kuitenkin lahjoittaa sauna Sompasaunaseuralle, koska heillä oli kokemusta avoimen yhteisöllisen saunan ylläpidosta. Näin Kierrätystehdas vapautuisi saunaan mahdollisesti liittyvistä vastuista. Varasuunnitelmana pidettiin saunan säilyttämistä Lauri Helteen kotipihalla ja festarikiertueen organisoimista. Lopulta saunan voisi purkaa ja kiukaat ja hormit lahjoittaa eteenpäin esimerkiksi jollekin saunaseuralle. Mietimme edelleen myös saunan huutokauppaamista.

Luvan saanti kaupungin rakennusvirastolta saunan sijoittamiseksi Sompasaunaseuran tontille oli vireillä viime metreille asti. Kaupungilta ei lopulta saatu virallista hyväksyntää, mutta Sompasaunaseuralle oli vuokratontti Kalasatamassa ja kaupungin viranomaisen antoi puhelimesta epävirallisen myönnytyksen viedä sauna tontille. Ongelmakohtina tuntuivat olevan likaveden poisventti ja turvallisuusasiat. Saimme kuitenkin vihdoin, päivää ennen tapahtumaa, sovittua, että sauna siirtyisi Sompasaunaseuran käyttöön ainakin loppukevään ja alkukesän ajaksi. Edellytyksenä oli poistaa Kaisa Salmen saunan sisäpuolelle kiinnittämät muoviesineet. Sauna siirtyi Kalasatamaan toukokuun alussa. Saunan siirtoon saatiin avuksi tuttava, jolla oli kuorma-auto.

Yhteistyökumppaneiden saaminen oli elintärkeää projektille. Koska avustus kaupungilta oli vain 1500 euroa, oli sponsorien tuki hyvin tärkeää. Avustuspäätöstäkin jouduimme odottamaan yli kuukauden ja se hidasti projektin etenemistä, kun melkein mitään ei voinut lyödä lukkoon ennen sitä. Olimme onnekkaita, että HCP lähti mukaan ja että saimme kiukaat ilmaiseksi. Myös Sompasaunaseuran mukaantulo oli hienoa, sillä sieltä sauna sai arvoisensa kodin. Koen, että olisin voinut olla aktiivisempi sponsorihankinnoissa. Se vaatii myyntihenkisyyttä ja sitä, että jaksaa torjunoista huolimatta soittaa kymmeniä puheluita eri ihmisille. Haastavaa oli myös rakennusalan yhteistyökumppanihakinta ilman mitään tuntemusta alasta. Sauna-aiheisiin sponsoreihin jäi ottamatta yhteyttä kokonaan. Toisaalta taideteoksen luonteeseen sopi vähäinen määrä sponsoreita. Työn tuloksena oli kuitenkin hankkeen rahoituksen onnistuminen.

3.4 Tiedotus

Maaliskuun aikana aloitin tiedotustyön tiedotussuunnitelman mukaisesti (Liite 5). Päätimme tehdä kaksi tiedotetta, yhden ennen tapahtumaa ja jälkitiedotteen tapahtuman jälkeen. Listasin sitä varten yhteystietoja sopiviin medioihin ja täydensin listaa taiteilijan ja kumppaneiden kontakteilla. Tiedotetta lähetettiin henkilökohtaisilla viesteillä toimittajille. Halusimme keskittää ja kohdentaa tiedotusta, emmekä vain lähettää samaa viestiä isolle massalle. Huhtikuun alussa (3.4.) loin Facebook-tapahtuman ja teimme Kierrätystehtaan nettisivuille alasivun Roinasaunalle. Lehdistötiedote (liite 6) valmistui 9.4. ja lähetin sitä sähköpostitse eri medioille 9.4.-11.4. Lisäksi tein Helsinki Capital Partnersin yhteistyöstä erillisen tiedotteen, jota levitettiin kaupallisen alan medioille. Tiedotin Roinasaunasta myös netin menopalstoilla.

Facebookissa ja nettisivuilla tiedotin yleisölle mahdollisuudesta osallistua teoksen tekemiseen. Yleisöä houkuteltiin mukaan kannustamalla lataamaan Facebookiin kuva omasta tavarasta, sekä nostamalla esiin osallistumisen helppous. Päivitin itse Facebookiin esimerkkikuvia.

Tapahtuman lähestyessä lisäsin tiedotusta lähinnä Facebookissa. Jaoin kierrätystavaroiden kuvia tapahtuman sivulla ja päivitin sivua useasti. Nettiin ladatun lehdistötiedotteen linkki päivitettiin Facebookiin ja päivitystä mainostettiin pienellä rahasummalla. Lähestyin uudestaan osaa toimittajista. Sovin Sauna-lehteen tulevasta jutusta ja Lauri Helle yritti saada Roinasaunaa MTV3:n kymmenen uutisten loppukevennykseen. Basso-radion ekologisuus-teemaviikolle tuli Kaisa Salmen haastattelu.

Tapahtumaviikolla kuvasimme videon, jossa Kaisa Salmi kutsui kävijöitä osallistumaan. Se laitettiin Roinasaunan ja Kierrätystehtaan Facebook-sivuille. Viimeisellä viikolla HCP halusi tehdä blogikirjoituksen Roinasaunasta. Tein lyhyen tekstin juuri ennen tapahtumaa ja se julkaistiin 25.4. Tapahtumassa tiedotusmateriaalina oli lehdistötiedote, ”Roinasaunan tarina” -teksti, tiedote saunan siirtymisestä Kalasatamaan sekä lyhyt esittely ja osallistumisohjeet A-ständissä. Tapahtuman jälkeen laadin jälkitiedotteen (Liite 7). Se lähetettiin 30.4. suoraan kontaktilistalle sekä yhteistyökumppaneille. Helsingin Uutiset julkaisi tiedotteen internet-sivuillaan. Tapahtuman jälkeen kirjoitin myös jutun Sauna-lehteen, joka on Suomen Saunaseuran jäsenlehti.

3.5 Tapahtumassa

Viikkoa ennen tapahtumaa rakennettu saunan runko siirrettiin ensin puusepän verstaalta Kaapelitehtaan kellarikäytävään, jossa Kaisa Salmi rakensi saunan sisälle oman roinateoksensa. Hän kiinnitti ulko- ja sisäseiniin hankkimiansa kierrätystavaroita, lähinnä leluja. Roinasauna tuotiin omalle paikalleen Kaapelitehtaan sisäpihan sisään tuloon tapahtumaviikon torstaina. Se liikkui helposti pumppukärryllä. Tapahtumaa varten rekrytoin vapaaehtoisia apumiehiä, hankimme tarvikkeita mm. peseytymisaavien, löylykauhan ja kiulun. Teokseen osallistuvien määrää oli vaikea arvioida etukäteen ja varauduin hyvissä ajoin toimimaan tapahtumassa ”sisäänheittäjänä”, houkuttelemaan ohi käveleviä Kierrätystehdas-tapahtumaan tulijoita osallistumaan.

Sauna herätti kiinnostusta heti kun se oli siirretty ulos. Onneksi meillä oli A-ständi kertomassa teoksesta. Tapahtumassa olimme itse pitämässä saunaa avoinna ja kertomassa ihmisille teoksesta ja osallistumismahdollisuudesta. Ihmisiä selvästi innosti päästä osallistumaan teokseen. He kokivat tulevansa osaksi sitä, kun näkivät oman tavaransa paikoillaan teoksessa. Monet halusivat nimenomaan tuoda tavaraa osaksi teosta ja päästä näin osallistumaan. Saunojille rajasimme viereisestä teltasta tilan, jossa pystyi huuhtoutumaan saavissa olevalla kylmällä vedellä. Puusepän ja taiteilijan lisäksi teoksella oli apunamme kaksi vapaaehtoista. Itse toimin teosoppaana ja sen lisäksi kirjasin ylös kävijöiden kommentteja ja reaktioita. Lopuksi laskin teokseen kiinnitetyt tavarat jälkitiedotetta varten.

Saunasta sellaisenaan kiinnostunutta yleisöä riitti. Ehdottomasti yleisin reaktio oli hymy tai naurahdus. Positiivisia kommentteja tuli paljon: *aivan ihana, hieno, upea, vau*. Paljon hämmästeltiin saunaa: *Ai, se on sauna? Lämpääkö se oikeasti? Eikö muovi sula kuumassa?* olivat yleisiä kysymyksiä. Ilahduttava havainto oli myös kaikenikäisten mielenkiinto ja halu lähteä tutkimaan saunan esineitä. Moni uskaltautui kurkistamaan myös saunan sisään. Siellä seinillä olleet nuket herättivät sekä karmivia että iloisia tunteita. Nukkeja pidettiin hienoina vanhoina esineinä, jotka ovat olleet joskus tärkeitä omistajilleen. Itse pidin sitä hyvänä asiana, että teos herätti monenlaisia tunteita.

Mainostimme saunomismahdollisuutta aktiivisesti ja pari extempore-saunojaa lähti mukaan. Saunominen herätti paljon innostusta ja johti yhteisöllisyyteen. Lopulta kävijämäärä nousi kyllä kiitettäväksi, koska teoksen näkivät lähes kaikki tapahtuman kävijät ja suuri osa pysähtyi teosta katsomaan. Kun kävimme itse saunomassa, sai se myös paljon yleisöä. Kulkeminen oli alueella vapaata, joten arviot osallistujamäärästä voi tehdä vain suurpiirteisesti. Tavaraa tuoneiden osallistujien määrä jäi joihinkin kymmeneen molempina päivinä. Arvioisin, että kokonaisuudessa saunaa pysähtyi katsomaan joitain satoja ihmisiä molempina päivinä. Teoksen ulkoseiniin kiinnitettiin yhteensä 343 tavaraa, joista osa oli taiteilijan itse hankkimia.

Kuva 2. Ihmisvilinää tapahtumassa

Kuten sanottu, tapahtumassa kävijöiden tarkka laskeminen oli mahdotonta, koska sauna oli avoimella paikalla ja sen molemmin puolin kulki koko ajan ihmisiä. Monet katsoivat saunaa kauempaa ja osa tutki sitä lähemmin. Sauna sai erityisesti lapset kiinnostumaan. Ihmiset tutkivat myös maassa olevia tavaroita. Minulla oli koko ajan käsillä muistiinpanovälineet ja kirjasin ylös kävijöiden kommentteja ja yritin laskea osallistuvien määrää. Olin kuitenkin teoksella monesti yksin, joten jos juttelin kävijän kanssa, niin muu huomiointi jäi. Lisäksi minun piti välillä hakea vettä ja muita tarvik-

keita sisältä. Kaisa Salmi oli myös lähes koko ajan teoksella. Aluksi olisin halunnut pyytää ulkopuolisen tarkkailijan teokselle. Toisaalta havainnointi sujui hyvin näinkin, koska suurin osa reaktioista ja kommenteista oli samankaltaisia. En usko, että kävijöitä olisi pystynyt sen enempää haastattelemaan. Näin tunnelma pysyi rentona ja vapaana.

Tapahtumassa tilanne oli ehkä kaoottisempi kuin olin ennakkoon ajatellut eikä yhden ihmisen ollut mahdollista tehdä tarkkaa havainnointia. Ihmiset olivat ohikulkumatalla, joten pitkiin keskusteluihin ei kukaan ryhtynyt. Eniten kommentteja sai napattua lapsilleen puhuvilta vanhemmilta tai ystävyksiltä, jotka juttelivat keskenään. Toki moni tuli kysymään meiltä teoksesta ja silloin sain käytyä pidempiäkin keskusteluja. Koska niin harva toi tavaraa teokseen, suurin työmme oli teoksesta kertominen yleisölle. Alun perin olin ajatellut ohjata tavaraa tuovia kävijöitä, jolloin heidän laskeminen ja haastattelu olisi ehkä onnistunut paremmin. Nyt kaikki aika ja energia meni rohkaisemassa ihmisiä tulemaan katsomaan ja saunomaankin. Työ tosin tuotti mieluisan tuloksen, paljon ilahtuneita kävijöitä.

4 PROJEKTIN ARVIOINTI

Ensimmäinen lähtökohta projektille oli kierrätystaideteoksen tekeminen. Pääosassa oli kierrätysmateriaalien hyödyntäminen taiteessa. Roinasauna rakennettiin suurelta osin kierrätysmateriaalista. Tukirakenteiden puumateriaali oli Kaapelitehtaan roskalavalta, seinien vanerit olivat nuorisokulttuurikeskus Lepakon vanhan lavan jäänteitä, kiukaan materiaalit olivat sekä uusia että kierrätettyjä ja hormi oli purettu pois vanhan rintamamiestalon saunasta. Ulkokuori muodostui kävijöiden tuomista kierrätystavaroista. Kierrätysmateriaaleista taideteoksen tekemisen tavoite siis toteutui. Kokonaisuudessa olen projektiin tyytyväinen. Mitään suuria vastoinikäymisiä ei tullut. Vaikka tavoitteet eivät täysin täytyneetkään, toi teos paljon iloa kävijöille ja onnistumisemme näkyi ja tuntui tapahtumassa osallistujien innokkuudessa ja saunomisen hyvässä tunnelmassa.

4.1 Tavoitteiden toteutuminen

Tavoite 1: Kehittää tapahtumaa, tuoda uusi osa-alue tapahtumaan

Roinasaunan valtti oli uutuusarvo. Se toi tuttuun, vakiintuneeseen tapahtumaan piristävän lisän. Uusi, huomiota herättävä elementti ilahdutti selvästi tapahtuman kävijöitä ja monet tulivat katsomaan saunaa molempina päivinä. Monia kiinnosti myös saunan jatkopaikka ja ihmiset aikoivat palata saunalle myöhemmin uudestaan. Suosiota lisäsi myös saunan sijainti tapahtuman sisääntulossa. Lähes kaikki kävijät kulkivat saunan ohi ja todella moni pysähtyi hämmästelemään pientä värikästä rakennusta ja tavaroita yksityiskohtaisemminkin. Uuden osa-alueen tuomisen tavoite täyttyi erinomaisesti. Roinasauna oli sopivan erilainen herättämään huomiota kävijöissä ja hämmästyttämään heitä. Kuitenkin kierrätysteema näkyi siinä vahvasti, mikä linkitti sen hyvin osaksi koko tapahtumaa.

Tavoite 2: Tuoda uutta yleisöä tapahtumaan

Uusien kävijöiden tuominen tapahtumaan Roinasaunan avulla ei onnistunut. Emme onnistuneet tavoittamaan taiteen ystäviä, ainakaan kovin laajasti. Työryhmän kautta tuli muutamia uusia kävijöitä, mutta koko tapahtuman 1000 kävijän kasvu johtui muis-

ta tapahtuman osa-alueista. Osittain tämä saattoi johtua siitä, että taideteos oli tapahtumassa ensimmäistä kertaa. Jos se toteutettaisiin useammin, sana voisi kiiriä myös taidepiireihin, että Kierrätystehdas-tapahtumassa näkee mielenkiintoista ja uudenlaista taidetta.

Tavoite 3: Kasvattaa medianäkyvyyttä

Roinasauna sai vähäisesti näkyvyyttä mediassa. Tiedotustyötä tehtiin määrätietoisesti ja aktiivisesti, mutta se ei tuottanut toivottua tulosta. Itseäni ihmetytti kovasti, etteivät kaupallisen alan mediat kiinnostuneet HCP-tiedotteesta. Positiivista kuitenkin oli kuulla tapahtumassa ihmisten kommentteja, joista ilmeni että he olivat kuulleet Roinasaunasta etukäteen. Tuntui, että Facebook tiedotus oli purrut. Huomionarvoista on, että koko Kierrätystehdas sai runsaasti näkyvyyttä mediassa, mm. Metro-lehdessä ja MTV3:n uutisissa. Lisäksi tapahtumaa mainostettiin metrojen ja ratikoiden digiscreeneillä. Näen, että näin suurta medianäkyvyyttä on haasteellista kasvattaa. Linkkejä Roinasaunaan liittyviin uutisiin liitteessä 8.

Tavoite 4: Osallistaa tapahtuman kävijöitä

Roinasauna onnistui osallistamaan tapahtuman kävijöitä. Vaikka osallistujia oli vähemmän kuin olin etukäteen ajatellut, oli silti hienoa nähdä ihmisten ilo kun he saivat laittaa oman tavaransa teokseen. Eräs kävijä toi kokonaisen muovikassillisen tavaraa saunalle ja kertoi haluavansa nimenomaan osallistua taideteokseen. Joku näki teoksen lauantaina ja palasi sunnuntaina tuomaan tavaransa. Ihmiset saivat selvästi paljon siitä, että näkivät omat tavaransa osana rakennusta. Tapahtumassa myös työpajat osallistivat kävijöitä. Roinasaunassa osallistuminen oli helpompaa ja nopeampaa.

Lisäksi teoksen avulla haluttiin lisätä vuorovaikutusta kävijöiden kanssa ja herättää keskustelua kulutuskulttuurin vaikutuksista. Vuorovaikutus kyllä lisääntyi, mutta keskustelujen sisällöt jäivät suurelta osin pintapuoliseksi. Aiheet liittyivät saunomiseen ja teoksen tavaroihin ja käsittelivät vain harvoin kulutuskulttuurin kritisointia ja vaikutuksia. Mm. nuket herättivät monenlaisia tunteita ja vanhat tavarat kirvoittivat muistoja. Minulle oli alusta asti tärkeää, että teos kommentoi kulutuskulttuuria ja herättää siihen liittyviä ajatuksia. Tavoitteen keskustelun herättämisestä olin itse asettanut ja sen olisi pitänyt olla konkreettisempi. Minun olisi

pitänyt etukäteen miettiä, miten onnistuisin edesauttamaan keskustelun syntymistä.

Kuva 3. Kävijät osallistuivat teokseen valitsemalla paikan omalle tavaralleen.

4.2 Oma arvio

Tuotanto kokonaisuudessaan sujui mielestäni hyvin. Taiteilijaetsinnässä pelkäsimme hetkellisesti ettei kukaan kiinnostu projektista ja Kaisa Salmen mukaanlähtö oli iso onnistuminen. Aikaa kuitenkin kului ennen kuin apurahahaku ja sponsori-hankinta saatiin kunnolla käyntiin. Talouspuolen selviämistä odoteltiin, mikä siirsi käytännön työn aloittamisaikaa. Saunan rakentamisen käytäntöjen hoito oli toki minulle haastavaa. Joissain kohdin aikataulussa venyttiin ehkä liikaa, mm. tiedotuksen aloituksessa ja yhteistyökumppaneiden haussa. Olisin voinut olla aktiivisempi molemmissa asioissa, myös toimittajille soittamisessa. Kokonaisuutena tuotanto kuitenkin eteni hyvässä tahdissa kohti tapahtumaa ja asiat selvisivät ja tapahtuivat oikeilla hetkillä.

Omaa työskentelyäni vaikeutti jonkin verran se, etten tiennyt mitään rakentamisesta. Se sai minut tukeutumaan vahvasti Lauri Helteeseen ja ehkä jonkin verran lisäksi

epävarmuuttani koko projektin suhteen. Minulta puuttui rohkeutta ryhtyä tekemään asioita, jotka tuntuivat vierailta.

Projektiorganisaatio toimi hyvin ja sain paljon apua Kierrätystehdas-yhdistyksen muilta toimijoilta. Erityisesti Lauri Helle ansaitsee suuret kiitokset kaikesta työstään ja ajastaan mitä hän uhrasi projektille. Mielestäni käytännön työssä eri ihmisten kesken ei tullut mitään ongelmia, vaikka taiteilijalla ja puusepällä saattoikin olla eri ajatuksia saunasta. Kaisa Salmi kuitenkin johti saunan käytännön toteutusta. Hallinnolliset asiat hoidettiin luontevasti yhdistyksen kautta, samoin sopimukset ja muut virallista tahoa vaativat seikat. Projekti oli kokonaisuutena minun vastuullani, mutta myös Helle oli vahvasti mukana koko ajan ja projekti vaati paljon myös hänen aikaansa. Olin tapahtumassa mukana ensimmäistä kertaa, joten senkin takia tarvitsin tukea. Jälkeenpäin ajateltuna olisi työskentely voinut olla järjestelmällisempää siten, että meillä olisi ollut selkeämmät roolit ja tehtävät olisi sovittu ja raportoitu toiselle aina esimerkiksi viikottain. Nyt hoidimme joitain asioita yhtä aikaa, mikä toisaalta ei tällä kertaa aiheuttanut ongelmia.

En koe, että yksityiskohtaisen projektisuunnitelman puuttuminen haittasi työskentelyä tai vaikutti projektin onnistumiseen. Aikataulullisesti olisi voitu toimia tehokkaammin ja estää loppumetrieni kiireen tuntua. Tämä lienee kuitenkin yleistä tapahtumatuotannoissa. Aikataulutuksessa olisi myös pitänyt huomioida pääsiäisen sijoittuminen juuri ennen tapahtumaa. Joissain asioissa oli vielä epäselvyyttä ennen pääsiäistä, ja niiden hoitoon tuli harmillisen pitkä tauko kun toimistot lomailivat neljä päivää.

Yksi ennakkoon minua mietityttänyt asia oli kävijämäärä. Uudessa hankkeessa ei ollut aiempaa vertailupohjaa. Facebook-tapahtuman lähes tuhannesta kutsutusta tapahtumaan oli etukäteen liittynyt 62. Suunnilleen sen verran olikin tavaraa tuoneita osallistujia. Saunan seiniin olisi kuitenkin mahtunut runsaasti lisää tavaroita ja olimme helposti ehtineet ottaa mukaan paljon enemmän ihmisiä. Olen silti tyytyväinen siihen, että suuri ihmismäärä näki teoksen ja ilahtui näkemästään. Taiteessa kuitenkin myös katsominen ja sitä kautta tulkintojen teko on oleellista.

Roinasauna oli selkeä, erillinen osa-alue Kierrätystehdas-tapahtumassa eikä minun sen tuottajana tarvinnut tuntea koko tapahtumaa. En päässytkään kovin syvälle koko

tapahtuman tekoon. Viimeisinä viikkoina olin enemmän toimistolla ja autoin joissain käytännön töissä. Jälkeenpäin kun miettii, olisi ollut myös mielenkiintoista tutustua paremmin koko tapahtuman tuotantoprosessiin.

Taideteosprojekti oli opettavainen monelta kantilta. Se söi suhteessa aika paljon Kierätystehtaan työntekijöiden resursseja. Jatkoa ajatellen, tekisin yksinkertaiset projektihojeet tapahtumaan tulevia uusia osa-alueuotantoja varten. Myös työnjaot tulee irrallisissa projekteissa selventää, jotta projektit saadaan vietyä läpi tehokkaasti. Kierätystehtaalla on hyvät mahdollisuudet kehittää tapahtumaa tuomalla uusia osa-alueita tapahtumaan myös jatkossa. Pienessä organisaatiossa on tärkeää miettiä tuotannon vastuut ja velvollisuudet ja valita tulevat projektit siten, että ne toteutuvat helposti ja lähes itsestään.

Teoksen näkökulmat vaihtelivat projektin aikana. Kaisa Salmi oli maaliskuun ulko- mailla ja me keskityimme saunan rakennusmateriaalien hankintaan ja käytännön asioihin. Silloin pääosaan nousi sauna ja taidepuoli jäi sen varjoon. Kaisa Salmi palasi matkoilta ja huomasimme, että tiedotteen kärkeen oli tulossa sauna, ei taide. Asia korjattiin ja tiedotus tehtiin kärjellä ”Kaisa Salmen yhteisötaideteos”. Korjausliike oli ehkä liioiteltu, koska Roinasaunaa ei uskottu oikeaksi, toimivaksi saunaksi. Näiden kahden näkökulman alle hautautui myös teoksen sisin sanoma, kulutuskulttuurin kritisointi ja ympäristöasiat.

Roinasauna ei muuttanut maailmaa, mutta se vei eteenpäin kierrätystaiteen sanomaa ja loi yhden uuden tarinan kierrätysmateriaalien hyötykäytöstä. Se ilostutti ihmisiä ja herätti tunteita. Tähän saamme olla tyytyväisiä. Taiteella voidaan myös järkyttää katsojaa ja vaikuttaa ihmisiin sitä kautta. Roinasaunan tapauksessa sanoman tuotiin esiin positiivisella tavalla ja näen, että näin silläkin oli välillisiä ympäristövaikutuksia. Roinasauna myös synnytti ajatuksen tuoda muinakin vuosina tapahtuman sisäänkäynnille jokin huomiota herättävä elementti. Tämä on mielestäni suuri onnistuminen. Näin tilaajalle jäi käteen jotain konkreettista ja pitkällä aikavälillä vaikuttavaa.

4.3 Tilaajan arvio

Kierrätystehdas ry ja toiminnanjohtaja Lauri Helle olivat kokonaisuudessaan tyytyväisiä Roinasauna-projektiin. Taideteos monipuolisti ja kehitti tapahtumaa ja toi kävijöille uuden hyväntuulisen kokemuksen tapahtumassa. Helle oli myös tyytyväinen Roinasaunan ansiosta luotuihin yhteistyökumppanuuksiin ja kontakteihin, joita voi hyödyntää tapahtuman kehittämisessä myös tulevaisuudessa. Roinasauna ei suuresti uudistanut tapahtumaa, joka pysyi pääpiirteiltään ennallaan, mutta se toi uutta ulottuvuutta tapahtumaan ja uuden piristävän osa-alueen kävijöille. Helteen mielestä Roinasauna toimi erinomaisesti huomion herättäjänä Kaapelitehtaan pihan sisääntulossa tapahtumaa ennen ja sen aikana. Se toimi muistutuksena ohikulkijoille tapahtumaviikolla. Tapahtumassa se tarjosi kävijöille ahaa-elämyksiä, hauskoja keskusteluja ja uutta näkökulmaa kierrätykseen. Teos myös lisäsi vuorovaikutusta kävijöiden kesken ja tapahtuman suuntaan. Positiivisena asiana Helle näkee myös sen, että taideteos oli myös käytännöllinen ja se jää käyttöön eikä jäänyt turhaksi tai jätteeksi tapahtuman jälkeen. Tällä myös osoitettiin, että myös taide voi olla hyödyllistä ja käytettävää, mikä oli alunperin teoksen lähtöajatuskin.

Helle totesi, että asetettuihin tavoitteisiin ei ihan päästy. Uusia kävijöitä teos houkutteli vain muutamia ja mediahuomiota olisi voinut saada enemmänkin. Tiedotusta kuitenkin tehtiin runsaasti. Kävijöitä kyllä osallistettiin, muttei ihan siinä mittakaavassa mitä tavoiteltiin. Kuitenkin ensimmäistä kertaa toteutettuna projektia voi pitää onnistuneena. Kokonaisuudessaan Helle arvioi, että uusi projekti oli mieluinen ja hauska ja mikä tärkeintä, se sai ihmiset hymyilemään. Kokonaisuudessaan projekti oli opettavainen myös Kierrätystehtaalalle ja vaikka joitain asioita olisi voitu tehdä toisin ja hanke oli ajoittain aikaavievä, jäi kokonaisuudesta positiivinen mieli.

Roinasaunan toteuttaneen taiteilija Kaisa Salmen kanssa en onnistunut järjestämään palautekeskustelua ennen opinnäytetyön palautuspäivää. Tapahtuman jälkeen taiteilija vaikutti hyvin tyytyväiseltä teokseen ja projektin tuotantoon. Salmelle teoksessa oli tärkeää sekä kierrätysteema että yhteisöllisyys, jotka molemmat tulivat esiin teoksessa ja tekoprosessissa.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Taiteilijat kokevat voivansa vaikuttaa taiteellaan. Uskon, että tämä on taiteilijan identiteetissä syvällä, halu koskettaa ihmisiä ja saada ihmiset vaikuttamaan. Myös Roinasauna kosketti ihmisiä ja sai paljon ihailua osakseen. Todella vahvaa sanomaa se ei kuitenkaan onnistunut välittämään. Koen silti, että teos sai ihmiset ymmärtämään, että myös taiteella ja kierrätyksellä voi olla yhtymäkohtia ja taiteen tekemisessä voi tuoda esiin ympäristöasioita. Roinasaunalla onnistuimme osoittamaan, että roskaksi luokiteltavasta materiaalista saa rakennettua jotain mielenkiintoista, esteettistä ja houkuttelevaa. Mielestäni onnistuimme myös välttämään ennakkoon pelkäämäni taide-sanan karkoittavan, lokeroivan vaikutuksen ja teos kosketti ja kiinnosti kaikenlaisia ihmisiä.

Mielestäni taiteella voi vaikuttaa ja koskettaa. Myös kulttuurituottaja voi olla työllään mukana vaikuttamassa, mutta vaikuttamisen käytännön keinot tulee miettiä tarkasti ja konkreettisesti. Kaisa Salmi on jo onnistunut profiloitumaan ympäristöasioista kiinnostuneeksi taiteilijaksi ja hän haluaa vastaisuudessakin tehdä taidetta jo olemassa-olevista materiaaleista. Myös kulttuurituottaja voi profiloitua työskentelemällä arvo maailmaansa vastaavissa hankkeissa.

Projektin avulla halusin nostaa esiin itselleni tärkeitä ympäristöasioita ja kulutuskritiikkiä. Halusin nähdä, mitä taiteella on tarjota ympäristöongelmien ratkaisuun ja miten se voi vaikuttaa ihmisiin. Itse käytännön työssä nämä asiat jäivät kuitenkin vähälle huomiolle. Pelkäsin ehkä liian valistavaa tai tunkeilevaa sävyä ja ajattelin, että teoksen markkinointi itsessään on tärkeämpää. Viesti tulisi läpi sitten siinä tekemisen lomassa. Minua huolestutti myös kävijämäärän jääminen pieneksi ja siksi keskityin vain houkuttelemaan ihmisiä osallistumaan. Nyt Facebook-tapahtumaa katsoessa harmittaa, etten nostanut siellä esiin ympäristökysymyksiä. Muitakin käytännön keinoja olisi voinut kehittää sanoman esiintuomiseksi.

Koko kierrätystehdas-tapahtuma on vahva ja selkeä kannanotto ekologisen elämän puolesta. Koen, että osana tapahtumaa Roinasauna osoitti taiteen mahdollisuudet esiintuoda ympäristöteemoja. Asenteiden ja toimintatapojen pysyvä muutos vaatii

käytännössä pitkäjänteisempää työtä. Olen kuitenkin iloinen, että sain tutustua tapahtumaan ja sen tekijöihin, joiden arvomaailma on lähellä omaani.

5.1 Oppimisprosessi

Tuotannon aikana huomasin välillä haastavaksi käytännön työn ja teoriaosuuden yhdistämisen. Elämääni varjosti aikaansaamattomuuden tunne, vaikka melkein koko ajan tuli jotain asiaa hoidettua. Käytännön työ ei tuntunut tehokkaalta opinnäytetyötä ajatellen ja opinnäytetyön kirjoittaminen ei edistänyt käytäntöä. Huomasin myös tarvitsevani paljon tukea prosessissa. Olin ajatellut olevani valmis tuottaja ja yllätyin itse tarvitsemani tuen määrästä. Välillä tuli tunne, että minun olisi pitänyt pystyä hallitsemaan tuotanto paremmin. Asiat tehtiin aina sitä mukaan kun ne mieleen juolahtivat. Toisaalta monien asioiden suunnittelu voitiin aloittaa vasta taloudellisten tai muiden varmistusten myötä. Joka tapauksessa Kierrätystehtaan toiminnanjohtaja Lauri Helle oli hankkeessa korvaamattomana apuna niin käytännön asioissa, hyvien suhteidensa ansiosta kuin minun henkisenä tukenakin. Rakennustuntemukseni vähäisyys rajoitti kyllä minua. Koen, että jos projekti olisi keskittynyt vain taiteeseen eikä saunan rakentamiseen, olisin pärjännyt vähemmällä tuella.

Kokonaisuuteen olen kuitenkin tyytyväinen. Kehittämishanke toi jotain uutta sekä tilaajalle että minulle. Se oli selkeä rajattu projekti, josta sain koottua mielenkiintoisen kokonaisuuden teoriaa ja käytäntöä. Sain näyttää kykyjäni tuottajana ja opin myös nöyryyttä. On tärkeää luottaa omaan asiantuntijuuteen, mutta myös rohkeasti pyytää apua asioissa joissa ei itse ole ammattilainen. Työ opetti rohkeutta ryhtyä toimeen ja kohdata avoimesti uusia asioita.

5.2 Lopuksi

Lähdimme ideoimaan taideteosta kierrätysteemalla. Keskustelu kulki kuten kolmen luovan ihmisen kesken yleensäkin – aiheesta toiseen. Sauna tuli mukaan keskusteluihin ja Kaisa Salmi innostui ideasta heti. Omissa tuottaja-aivoissani pyörivät käytännön ongelmat: miten viemäri, rakennustekniikka, suihku, pukutila, mistä vesi, onko

se unisex-sauna... Lähdimme kuitenkin suunnittelemaan sauna ja yllätyksekseni huomasin ymmärtäväni hitusen rakentamisesta – opinnäytetyön valmistuttua varmaan hitusen enemmän. Ja tottakai opin sen, että jopa saunan rakentaminen on tuottajalle mahdollista kun vain tekee oman osuutensa huolellisesti. Toki asiat tuntuivat vaikeilta ja ihmettelin monesti, kuinka olin onnistunut sellaiseen jamaan pääsemään, että rakennusinsinöörin papereita olisi kaivattu. Minähän olen kulttuurituottaja! Kuten yleensäkin, tuottajan tärkein tehtävä on verkostoitua, eli hankkia ihmiset tekemään se, mitä ei itse osaa ja hankkia resurssit muiden toiminnalle. Koin todella olevani mahdollistaja. Rakennusvirastovierailut ja sahan kanssa pyöriminen eivät tule unohtumaan.

Luulen, että kulkuni ekologiseen elämään on käynnistynyt alunperin edellisten, kaupallisen alan opintojeni aikana. Yrity maailman epäeettisten tuotantotapojen ja epäekologisuuden huomaaminen on herännyt pikkuhiljaa. Nyt, toisen opintourakan lopussa, olen tullut bisnes-maailmasta lähes toiseen ääripäähän. Kerskakulutus inhoittaa ja elämässä tulee yhä tärkeämmäksi toimia ympäristön hyväksi. Myös mediassa ekologisuus ja ympäristöasiat tuntuvat nousevan esiin yhä useammin. Toki oma mielenkiintoni kiinnittyy erityisesti näihin uutisiin, mutta koko opinnäytetyöprosessin ajan tuntui, että uutisia aiheesta vilisi joka mediassa. Voihan myös olla, että Kierrätystehdas-tapahtuman tiedotus antoi kimmokkeen aiheen uutisoinnille.

Maailman tila -kirjan Onko liian myöhäistä? -kysymykseen vastaisin, että toivoa on vielä, ja sen avulla pitää jaksaa jatkossakin tehdä pieniä tekojaan. Taiteilijoista en olisi niin huolissaan, pidän kulttuuriväkeä keskivertoa tiedostavampana. Toivottavasti tärkeä viesti kulkisi taiteen avulla kaikille ihmisille. Kulttuurituottaja on mahdollistaja. Toivon tulevaisuudessa saavani mahdollistaa asioita jotka tekevät hyvää ympäristölle, vaikuttavat ihmisiin ja heidän toimintaansa sekä koskettavat yleisöä.

LÄHTEET

Aarnio, Suvi 2007. Yhteisötaiteen esittämisestä. Teoksessa Bardy, Marjatta & Haapalainen, Riikka & Isotalo, Merja & Korhonen, Pekka (toim.) Taide keskellä elämää. Helsinki: Like, 256–259. Nykyaikaisen taiteen museo Kiasman julkaisu 106/2007.

Anttila, Pirkko 2001. Se on projekti – vai onko? Kulttuurialan tuotanto- ja palveluprojektien hallinta. Hamina: AKATIIMI oy.

Arabian katufestivaali 2014. Sirkus kieppuu Arabian Katufestivaaleille. Viitattu 19.4.2014 <http://www.artova.fi/arabiankatufestivaali/akf-ajankohtaista/4024-sirkus-kieppuu-arabian-katufestivaaleille>

Helle, Lauri 2014. Kierrätystehtaan toiminnanjohtajan haastattelu Helsingin Kaapelitehtaalla 30.1.2014.

Helsingin Uutiset 2011. Kaisa Salmi räpäyttää taas keskellä kaupunkia. Helsingin uutiset 10.6.2011. Viitattu 6.5.2014. <http://www.helsinginuutiset.fi/artikkeli/57770-kaisa-salmi-ravayttaa-taas-keskella-kaupunkia>

Kantonen, Lea 2005. Telttä. Kohtaamisia nuorten taidetyöpajoissa. Taideteollisen korkeakoulun julkaisu A 54. Helsinki: Like.

Kierrätystehdas 2013. Kierrätystehdas 4.-5.5.2013 – tuotantoraportti. Viitattu 27.1.2014. http://www.kierratystehdas.fi/wp-content/uploads/2013/08/Kierratystehdas_2013_tuotantoraportti_31072013.pdf

Kopomaa, Timo 2011. Lähiö 2.0 – utopiaa ja totta. Helsinki: Kirja kerrallaan.

Lehmonen, Jenni 2013. Kultu – Kiasman kumouksellinen sidekick? Tutkimus osallistetun yleisön suhteesta museoinstituutioon. Aalto yliopisto. Taiteen maisterin tutkinnon opinnäytetyö.

Liikka, Pia 2011. Osallistaa, osallistua ja mahdollistaa – verkkodemokratiaa kaupungeissa ja kunnissa. Viitattu 5.3.2014. <http://vidico-hanke.blogspot.fi/2011/04/osallistaa-osallistua-ja-mahdollistaa.html>

Lintervo, Annika 2014. Taiteelliset lähtökohdat. Viitattu 25.2.2014 <http://www.yhteisotaide.net/sivut/taide/>

Lukkarinen, Leena 2008. Kierrätysmateriaalin käyttö nykytekstiilitaiteessa. Tulkintoja kierrätetystä tekstiilimateriaalista naiseuden ja arjen valossa. Taideteollisen korkeakoulun julkaisu A 87. Helsinki: Taideteollinen korkeakoulu.

Monks/Metro World News 2013. Turhan tavaran tarpeesta kokemusten keräämiseen. Metro-lehti 17.12.2013, 14.

Naukkarinen, Ossi 2003. Ympäristön taide. Taideteollisen korkeakoulun julkaisu B 73.

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2009. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 1. painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Pirtola, Papu 2007. o2 Happihuone – ekologinen elämäntapa ja hengähdyspaikka. Teoksessa Bardy, Marjatta & Haapalainen, Riikka & Isotalo, Merja & Korhonen, Pekka (toim.) Taide keskellä elämää. Helsinki: Like, 130–135. Nykyaiteen museo Kiasman julkaisuja 106/2007.

Rossi, Leena-Maija 1999. Taide vallassa. Poliittikkäsityksen muutoksia 1980-luvun suomalaisessa taidekeskustelussa. Helsinki: Kustannus Oy Taide.

Salmi, Kaisa 2011. Muovivyyry. Aalto-yliopisto. Taideteollisen korkeakoulun ympäristötaiteen maisteritutkinnon opinnäytetyö.

Salmi, Kaisa 2014. Yhteisötaiteilija Kaisa Salmen haastattelu Helsingin Kaapelitehtaalla 8.4.2014.

Sederholm, Helena 2000. Tämähkö taidetta? Helsinki: WSOY

Simon, Nina 2010. The Participatory Museum. California: Museum 2.0.

Suojanen, Armi 2011. Kari Cavén tietää vasta löydettyään mitä etsi. Vantaan sanomat 20.5.2011. Viitattu 29.1.2014. <http://www.vantaansanomat.fi/artikkeli/55015-kari-caven-tietaa-vasta-loydettyaan-mita-etsi>

Suominen, Heli 2014. Valtterin korvaavalle kirpputorille jonotettiin Sörnäisissä. Helsingin Sanomat 9.2.2014. Viitattu 10.4.2014. <http://www.hs.fi/kaupunki/Valtterin+korvaavalle+kirpputorille+jonotettiin+S%C3%B6rn%C3%A4isiss%C3%A4/a1391914476835>

TaiK 2007. Riitta Päiväläinen. Viitattu 29.1.2014. <http://www.helsinkischool.fi/helsinkischool/artist.php?id=9033>

THL 2014. Mitä yhteisöllisyys on? Viitattu 25.2.2014 http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/periaatteet/yhteisollisyys

Turpeinen Outi (toim.) s.a. Taidetta julkiseen tilaan. Brinck – Latva-Somppi – Turpeinen.

Wallman James, 2013. Why We've Had Enough of Stuff. Video luennosta: Stuffocation. Viitattu 29.1.2014. <http://stuffocation.org/video/>

Wikipedia 2012. Ö-ryhmä. Viitattu 6.3.2014. <http://fi.wikipedia.org/wiki/%C3%96-ryhm%C3%A4>

Wikipedia 2013. Kaarina Kaikkonen. Viitattu 30.1.2014 http://fi.wikipedia.org/wiki/Kaarina_Kaikkonen

Worldwatch-instituutti 2010. Maailman tila 2010. Kulutuskulttuurista kestävään elämäntapaan. Helsinki: Gaudeamus.

Worldwatch-instituutti 2013. Maailman tila 2013. Onko liian myöhäistä? Helsinki: Gaudeamus.

Yleisradio 2014. TV-uutiset 26.3.2014. Uutinen Helsinki Photography Biennialista.

LIITTEET

Liite 1: Kirje taiteilijoille

Etsitään taiteilijaa toteuttamaan kierrätystaideteosta

Kierrätystehdas on Suomen suurin kestävän elämäntavan tapahtumaa. Nyt seitsemättä kertaa järjestettävä Kierrätystehdas pidetään Helsingin Kaapelitehtaalla 26.–27.4.2014. Tapahtuman tarkoituksena on tarjota saman katon alta mahdollisimman kattavasti tietoa, vaihtoehtoja ja mahdollisuuksia ekologiseen ja vastuulliseen kuluttamiseen. Vuosina 2012 ja 2013 Kierrätystehdas keräsi Kaapelitehtaalle lähes 10 000 kävijää viikonlopun aikana.

Etsimme taiteilijaa toteuttamaan tapahtumaan taideteoksen, joka koostuu yleisön paikalle tuomista kierrätystavaroista. Teos on yhteisöllinen ja osallistava siten, että taiteilijan käyttämät materiaalit on kävijöiden tuomia esineitä, vaatteita tai muita kierrätettyjä tavaroita. Teos voi olla myös vanhojen taide-esineiden tuunausta. Tapahtuman kävijöitä kannustetaan osallistumaan taideteokseen luopumalla turhasta tavarasta ja tuomalla ne Kierrätystehtaalle ensimmäisenä tapahtumapäivänä taiteilijan raaka-aineeksi. Ylimääräiset tavarat jaetaan tapahtuman ilmaistorilla.

Kierrätystaideteos on osana tapahtumaa nyt ensimmäistä kertaa eikä vastaavaa ole ennen toteutettu Suomessa. Kierrätystaideteoksen avulla haluamme kannustaa tapahtuman kävijöitä luonnonvarojen säästävään elämäntapaan sekä tuoda esille uusiokäytön mahdollisuuksia ja vaihtoehtoja taiteen keinoin. Taiteen tuominen osaksi tapahtumaa tuo tärkeän uuden näkökannan tapahtumaan.

Taiteilija toteuttaa teoksen kahden tapahtumapäivän aikana 26.–27.4. Teos julkaistaan toisena tapahtumapäivänä klo 15.00. Taiteilijalla on vapaat kädet teoksen/teosten toteuttamisessa, teoksen muotoa, tekniikkaa tai kokoa ei ole rajattu. Muutakin materiaalia voi teoksessa käyttää, tapahtuman imagon huomioiden. Ainoa ohjenuora on yleisön tuoman tavarahan hyödyntäminen. Taiteilija voi rajata materiaalivalintaa etukäteen. Teoksen loppusijoitus riippuu sen koosta ja materiaalista. On mahdollista että teos jää ulkotilaan julkiseksi taideteokseksi tai se voidaan lahjoittaa pois tapahtuman jälkeen.

Taiteilija saa näkyvyyttä tapahtuman tiedotuksessa ennen tapahtumaa, sen aikana ja tapahtuman jälkeen. Uusi taideteosprojekti tullaan tiedottamaan laajasti medialle ja näkyvyyttä saa myös internet-sivuilla ja Facebook-sivulla (sivulla yli 3700 tykkääjää). Teos myös toteutetaan tapahtumassa keskeisellä paikalla.

Yhteydenotot: Kaisa Rapanen
kaisa_rapanen(at)hotmail.com
p. xxx xxx xxx

Lisätietoa tapahtumasta: www.kierratystehdas.fi, www.facebook.com/kierratystehdas
Kierrätystehdas 26.–27.4.2014
Kaapelitehdas, Merikaapelihalli ja sisäpiha
Tallberginkatu 1, 00180 Helsinki
Avoinna la–su klo 10–17
Vapaa pääsy!

Liite 2: Avustushakemus

Helsingin kaupunki

Kulttuuritoimi: projektiavustushakemus

Asiakirjan nimi

Hakemusnumero

Päivämäärä

Kulttuuritoimi:
projektiavustushakemus
176074
18.02.2014 13:37

Hakijan perustiedot

Vuodelle* 2014

Hakijan tyyppi*

- ☐ Yksityishenkilö
☒ Rekisteröitynyt yhteisö
☐ Rekisteröitymätön työryhmä

Yksityishenkilö täyttää:

Sukunimi
Etunimi
Henkilötunnus

Yhteisö täyttää:

Rekisterinumero *
Y-tunnus *

Osoite

Uusi käyttäjä tai ei
rekisterinumeroa / y-
tunnusta

☐

Yhteisön virallinen nimi*
Rekisteröimispäivä
Perustamisvuosi
Kotipaikka

Osoite* Postinumero* Postitoimipaikka* Vastaanottaja

Tallberginkatu 1 C 17
00180 helsinki

Yhteydenotto

Faksi
Sähköpostiosoite
Www-sivut

Toimihenkilöt

	Nimi	Puhelinnumero	Sähköposti	Rooli
☒	Lauri Helle		lauri.helle@kierratystehdas.fi	Puheenjohtaja
☐				Valitse

Pankkiyhteys

Tilinumero IBAN-muodossa*

Työryhmä

Työryhmän jäsenten lukumäärä

joista helsinkiläisiä

Nimi	Henkilötunnus	Tehtävä	Kotipaikka	Sähköpostiosoite
Kaisa Salmi	<input type="text"/>	Taiteilija	Helsinki	kaisa@kaisasalmi.net
Kaisa Rapanen	<input type="text"/>	Tuottaja	Helsinki	kaisa.rapanen@humak.fi
Lauri Helle	<input type="text"/>	toiminnanjohtaja	Vantaa	lauri.helle@kierratystehdas.fi

Haettava avustus

Haettava summa
(EUR/numeroin)*
Haetun avustuksen laji*

Taiteen ala*

Haetun avustuksen käyttötarkoitus (maks. 5000 merkkiä)

Haemme avustusta yhteisöllisen kierrätystaideteoksen toteuttamiseen Kierrätystehdas-tapahtumassa Helsingin Kaapelitehtaalla 26.-27.4.2014. Taiteilija Kaisa Salmi suunnittelee ja rakentaa yleisön kanssa kierrätysmateriaalista saunan. Saunan runko rakennetaan kierrätetystä puutavarasta ja sen ulkokuori muotoutuu taiteilijan ohjauksessa kävijöiden tuomista tavaroista. Avustus käytetään taiteilijan ja puusepän palkkioihin. Tapahtuman jälkeen sauna sijoitetaan helsinkiläisten yhteiseen, vapaaseen käyttöön. Loppusijoituspaikkaa kartoitetaan parhaillaan. Kierra?tystehdas on Helsingin Kaapelitehtaalla vuosittain ja?rjestetty?va? kesta?va?n elä?ma?ntavan ja ekologisen kulttuurin tapahtuma, jonka tavoitteena on tarjota ka?vijo?ille mahdollisuuksia ja työ?kaluja kesta?va?a?n elä?ma?ntapaan. Tapahtuman ja?rjesta?a? Kierra?tystehdas ry ja sinne on vapaa pääsy. Vuosina 2012 ja 2013 Kierrätystehdas keräsi Kaapelitehtaalle viikonlopun aikana lähes 10 000 kävijää pääsääntöisesti Helsingistä. Suurimmat ka?vija?ryhmi?t ovat tapahtuman ka?vija?kyselyiden perusteella 20-40 vuotiaat naiset ja lapsiperheet. Toteutamme tänä vuonna osana tapahtumaa taideteoksen kierrätysmateriaalista, jossa yhteisöllisyys ja kävijöiden osallistuminen ovat keskeisessä osassa. Taiteilija Kaisa Salmi suunnittelee saunan, jonka rakenne tehdään valmiiksi kierrätetystä puutavarasta ennen tapahtumaa. Kävijöitä pyydetään tuomaan mukanaan itselleen tarpeeton tavara, jolle etsitään yhdessä taiteilijan kanssa paikka saunan ulkoseinästä. Kävijä saa halutessaan kaivertaa tavaransa oman nimensä, jonka myötä teoksen yhteisöllisyydestä ja jokaisesta osallistujasta jää jälki teokseen. Taideteoksen avulla halutaan lisätä vuorovaikutusta kävijöiden kanssa ja nostaa taiteen keinoin esille liikakuluttamisen ongelmia sekä kannustaa kävijöitä luonnonvarojen säästävään elämäntapaan. Taiteen tuominen osaksi tapahtumaa kehittää tapahtuman sisältöä ja tuo tärkeän uuden näkökannan tapahtumaan. Kierrätystaideteos on osana tapahtumaa nyt ensimmäistä kertaa eikä vastaavaa ole ennen toteutettu Suomessa. Teos osallistaa kävijöitä myös tarjoamalla saunomismahdollisuuden tapahtuman aikana. Lisäksi sauna jää tapahtuman jälkeen helsinkiläisten yhteiseen käyttöön. Saunan perinteeseen liittyy vahvasti yhteisöllisyys ja projektissamme se toteutuu kahdella tasolla? käytännön rakentamisessa ja saunan käytössä. Lisäksi sekä saunaan että ylimääräisestä tavarasta luopumiseen liittyy puhdistautumisen ajatus. Taiteilija Kaisa Salmi on menestyksekkäästi luonut useita yhteisö- ja kierrätystaideteoksia. Salmen tunnettuja yhteisöllisiä töitä ovat mm. tuhansia ihmisiä osallistanut Fellmannin peltö-suorperformanssi Lahdessa keväällä 2013 ja palkittu Ruusukatu Oulussa kesällä 2013. Kierra?tystehdas ry on lokakuussa 2010 perustettu yhdistys jonka tarkoituksena on tuottaa kierra?tykseen, ekologisuuteen ja kesta?va?a?n kehitykseen liittyviä? tapahtumia sekä? koordinoita alan toimijoiden va?lista? yhteistyö?ta?. Yhdistys on historiansa aikana ja?rjesta?nyt 3 vuosittaista Kierra?tystehdas-tapahtumaa Kaapelitehtaalla, julkaissut uraa uurtavan, suomalaista ekodesign-alaa ka?sitteleva?n tutkimuksen sekä? edistä?nyt kierra?ty- ja ekodesignialan toimijoiden va?lista? yhteistyö?ta? ja?rjesta?ma?lla? verkottumislaisuuksia. Vuonna 2013 yhdistys ja?rjesti myö?s kaksi kirpputori-tapahtumaa Helsingin Suvilahdessa yhteistyö?ssa? Kallio- liikkeen kanssa. Lisätiedot: <http://kaisasalmi.net/> http://fi.wikipedia.org/wiki/Kaisa_Salmi www.kierratystehdas.fi, <https://www.facebook.com/kierratystehdas> Vuoden 2013 -tapahtuman tuotantoraportti: www.bit.ly/N2vpzl

Muut saadut avustukset

Yhteisö	Vuosi	Euroa	Myöntänyt viranomainen	Käyttötarkoitus
Muu	2013	5 000,00	Suomen kulttuuriraha	Kierrätystehdas 2013
Valtio	2013	3 000,00	Opetus ja kulttuuriministeriö	Kierrätystehdas 2013

Hankkeen tiedot

Hankkeen nimi

Sisällön kuvaus lyhyesti (maks. 1500 merkkiä)

Ensimmäinen esitys/tilaisuus

Viimeinen esitys/tilaisuus

Esityksiä/tilaisuuksia yhteensä

Ensi-illan/tilaisuuden pitopaikka

Talousarvio

Tulot

Tulon tyyppi	Euroa
Pääsymaksutuotot	
Sponsorointi ja yritysyhteistyö	1 800,00
Muut myyntituotot (esim. osanottajamaksut)	
Yhteisön oma rahoitus	2 260,00
Helsingin kaupungin avustus	4 000,00
Lahjoitukset	

Muut tulot

Tulon tyyppi	Euroa
Tulot yhteensä	8 060,00

Muut avustukset

Tulon tyyppi	Euroa
Tulot yhteensä	0,00

Menot

Menon tyyppi	Euroa
Esintyjäpalkat / -palkkiot	2 500,00
Muut palkat ja palkkiot (tuotanto, tiedotus, tekniikka jne.)	2 300,00
Henkilöstönsivukulut palkkoista ja palkkioista (n. 30%)	1 440,00
Yleiskulut (postitus, puhelin, kopiointi)	120,00
Luvat (Teosto, Kopioisto)	
Matkakulut	
Kuljetuskulut (sis. autovuokrat)	200,00
Lavastus ja puvustus	
Tekniikka, laitevuokrat ja sähkö	
Kiinteistöjen käyttökulut, vuokrat	
Turvallisuus (riäntestv miehet, vakuutukset)	

Tiedotus, markkinointi ja painatus		700,00
Muut menot		
	Menon tyyppi	Euroa
	dokumentaatio	500,00
	Materiaalikustannukset	300,00
Menot yhteensä		8 060,00

Tulot ja menot yhteensä

Tulot yhteensä	8 060,00
Menot yhteensä	8 060,00
Netto (Tulot - Menot)	0,00

Lisätiedot

Tähän voit tarvittaessa kirjoittaa lisätietoja tai muita perusteluja (maks. 5000 merkkiä)

Liitteet

Liite	Tiedosto	Postitse
Työryhmän jäsenten ansioluettelot	<input type="button" value="Choose File"/> No file chosen	☐
	kaisa_salmi_cv.pdf	
	CV-L_syksy13.pdf	
	CV_laurihelle_2014.pdf	
	<input type="button" value="Choose File"/> No file chosen	☐
	<input type="button" value="Choose File"/> No file chosen	☐
	<input type="button" value="Choose File"/> No file chosen	☐

Liite 3: Sponsoripaketit

Yhteisöllinen kierrätystaideprojekti etsii yhteistyökumppaneita Sponsoripaketit 250–600 euroa

Kierrätystehdas on Kaapelitehtaalla 26.–27.4. järjestettävä Suomen suurin kestävä elämäntavan tapahtuma. Etsimme yhteistyökumppaneita tapahtuman uuteen taideteoshankkeeseen. Tunnettu ja palkittu yhteisötaiteilija Kaisa Salmi suunnittelee ja rakentaa yleisön kanssa kierrätysmateriaalista saunan. Teos toteutetaan tapahtumassa keskeisellä paikalla niin että lähes kaikki tapahtuman 10 000 kävijää kulkee paikan ohi. Suurin osa tapahtuman kävijöistä on 20-40 vuotiaita helsinkiläisiä.

Yhteistyöyritykset saavat näkyvyyttä saunan oveen kiinnitettävässä info-kytissä sekä tiedotteissa, Facebookissa ja nettisivuilla. Tapahtuman jälkeen sauna sijoitetaan helsinkiläisten yhteiseen, vapaaseen käyttöön ja tukijayritysten tiedot jäävät oveen. Yhteistyökumppaneiden tuki mahdollistaa projektin tuotannon, tiedotuksen ja taiteellisen toteutuksen.

Lähtemällä mukaan yrityksenne saa näkyvyyttä eettisen ja ekologisen projektin yhteydessä ja voitte viestiä asiakkaille yrityksenne ympäristötavoitteista.

Sponsoripaketti 1: 250€ (4 kpl)

Niminäkyvyys saunan ovelta

Maininta lehdistötiedotteissa (2 kpl)

Sponsoripaketti 2: 600€ (4 kpl)

Niminäkyvyys saunan ovelta

Logo ja maininta lehdistötiedotteissa (2 kpl)

Mainintoja, linkityksiä Facebook-sivulla ja -tapahtumassa (sivulla lähes 3800 tykkääjää)

Maininta, logo ja lyhyt kuvaus yrityksestä Kierrätystehtaan nettisivuilla

Kierrätystehdas

Kaapelitehtaalla 26.–27.4.2014

www.kierratystehdas.fi

www.facebook.com/kierratystehdas

Liite 4: Budjetti

tulot			menot	
HCP	2200		Palkat, palkkiot (sis. sivukulut)	
Kulke	1500		Taiteilija Kaisa Salmi	1250
			Puuseppä Manu Kuoppamäki	1500
	3700		Kuvaaja Anna Recasens	313
			Muut menot	
			Hormi	0
			Hotelli	60
			Kuljetuskulut	100
			Teltta ja kalusteet	60
			Sekalaiset	100
			Kiuaskivet	40
			Tiedotus	
			Facebook	50
			Porakone	80
				3553

Liite 5: Tiedotussuunnitelma

Visio viestinnästä / Roinasauna
25.3.2014

Roinasauna on yhteisöllinen projekti, jossa Kierrätystehtaan kävijät rakentavat saunan yhteistyössä ammattilaisten kanssa. Se on kiinnostava, uusi ja ajankohtainen tapa tuoda kierrätykseen ja uusiokäyttöön liittyviä teemoja esille. Taiteellisen puolen saunasta suunnittelee ja toteuttaa yhteisötaiteilija Kaisa Salmi. Hän myös ohjaa osallistuvia kävijöitä tapahtumassa.

Roinasauna on kiinnostava ainutlaatuisuutensa vuoksi. Lisäksi yhteisöllinen toiminta ja avoin kaupunkikulttuuri ovat nyt pinnalla olevia aiheita.

Mediahuomion herättämiseen on monia mahdollisuuksia. Teemoja voi olla esimerkiksi:

kaupunkilaisten yhteinen, vapaa tekeminen
kierrätysmateriaalien mahdollisuudet taiteessa
saunakulttuuri keskellä kaupunkia
yhteisötaide, yhteisöllisyys
kierrätys, uusiokäyttö, ekologisuus, kestävä kulutus

Roinasaunasta tiedotetaan pääkaupunkiseudun medioita seuraavasti:

TIEDOTE

Tiedotettavat tahot ja ideoita viestintään:

Lehdistö

Helsingin Sanomat – Kaupunki-sivuille: uusi kaupunkilaisia osallistava hanke, vapaa kaupunkikulttuuri / yleiset saunat Helsingissä. Kulttuuri-sivuille: yhteisötaide uudistaa tapahtumaa

Kaupunki: hs.kaupunki@hs.fi

Kulttuuri: kaisa.viljanen@hs.fi

hs.kulttuuri@hs.fi

+ MENOPALSTA

Metro – perjantain WKD-liitteeseen juttua tapahtumasta tai henkilöstä

p. toimitukseen (09) 122 4362

metrowkd@hs.fi

metro@hs.fi

Helsingin Uutiset – Kulttuuri-sivuille juttua projektista

marketta.karjalainen@lehtiyhtyma.fi 020 770 3298

jussi.vehkasalo@lehtiyhtyma.fi

+ MENOPALSTA

Puoli Kaupunkia – Kalasataman aluetta ajatellen?

Voima

Kaisa S kontakti?

toimitus@voima.fi

<http://www.fifi.voima.fi/toimitus>

Cult24 – taidepuoli

toimitus@cult24.fi, 050-3666551

Huili – ekologisuus

Taide-lehti – Taide ja kierrätysmateriaalit, oikein vai väärin?
pessi.rautio@artists.fi

Deko, Glorian koti tai muu sisustuslehti? Rakennus- tai mökkilehti?
gloriankoti@sanoma.com
deko@otavamedia.fi

Apu
eve.hietamies@a-lehdet.fi

Sauna-lehti – Lisää saunakulttuuria Helsinkiin
sauna@taskut.fi

Kauppalehti – Varainhoitoyhtiön tuki taiteelle
Taloussanomat - " -
Yhteystiedot HCP:n Eliaksen listalta

Radio
Radio Helsinki
palaute@radiohelsinki.fi
Basso-radio
ina@basso.fi

TV
Yle: kulttuuri, aamu-tv, Strada, Arto Nyberg, Puoli7 – Kaisa Salmen haastattelu?
yle.kulttuuri@yle.fi
yle.uutiset@yle.fi
MTV3 – uutisten loppukevennys?
Jari Hakkarainen
Elina Rantalainen
Mika Tommola?

Muut mediat
?

MUU VIESTINTÄ
Menopalstat internetissä? (vai koko KT)

Facebook-tapahtuma
Pääasiallinen viestintäkanava tapahtuman kävijöille ja osallistujille. Ohjeet osallistumiseen ja muut ajankohtaiset infot. Muistuttelu ja rakentamisen seuranta kuvin.

Maksettu mainonta Facebookissa
Kierrätystehtaan sivujen kautta linkitetään tapahtumaa ja nettisivuja
Kierrätystehtaan-nettisivujen alasivu
Tiedot hankkeesta lyhyesti
Yhteistyökumppaneiden yrityskuvaukset ja logot
Taiteilijakuvaus
Ohjeet yhteydenottoihin ja lisätietoihin (mm. Facebook-tapahtuma)

Liite 6: Lehdistötiedote

Yhteisötaiteilija Kaisa Salmen teos kutsuu ihmiset puhdistautumaan roinasta

Roinasauna rakentuu kierrätystavarasta Kaapelitehtaalle 26.–27.4.2014

Kierrätystehdas-tapahtuma järjestetään Helsingin Kaapelitehtaalla 26.–27.4.2014. Tänä vuonna tapahtuma laajenee jälleen, kun Kaapelitehtaan sisäpihalle rakennetaan Roinasauna. Roinasauna on osallistava taideteos, jonka yhteisötaiteilija Kaisa Salmi luo Kierrätystehdas-tapahtumaan. Koko teos rakennetaan lähes täysin kierrätysmateriaalista ja -tavaroista. Erityisen saunasta tekee sen "roinasta" muotoutuva, näyttävä ulkopinta, joka rakennetaan yhdessä kävijöiden tuomista tavaroista. Saunan sisälle Kaisa Salmi luo oman roinateoksensa. Salmi toimii Roinasaunan suunnittelijana ja ohjaajana.

"Mitä voimme enää tehdä ympäristökatastrofin hidastamiseksi? Onko kulutuksen vähentäminen suoraan verrannollinen hyvinvointiimme? Koko maapallohan on kuumeneva roinakasa," Kaisa Salmi pohtii. Roinasaunan tarkoitus on herättää keskustelua luonnonvaroja syövän kulutuskulttuurin vaikutuksista sekä ihmisten hyvinvoinnista. Tapahtuman tavoite on saada ihmiset tiedostamaan ympäristövastuunsa ja tarjota käytännön ohjeita kestävämpään elämäntapaan. Yhteisötaiteen avulla halutaan lisätä vuorovaikutusta kävijöiden kanssa.

Tapahtuman aikana kaikki kävijät voivat tuoda tavaraa teoksen rakennusmateriaaliksi. Tavaroiden tulee olla kooltaan käsin kannettavia ja materiaaliltaan puuta, muovia tai metallia. Roinasauna edustaa avointa yhteisötaidetta ja kaupunkikulttuuria, johon kaikki kutsutaan osallistumaan. Roinasaunaa pääsee kokeilemaan lauantaina ja sunnuntaina klo 13–15.

Saunan rakennuttajana toimii Kierrätystehdas ry ja se toteutetaan yhteistyössä Helsinki Capital Partnersin kanssa. Uniikin kiukaan on valmistanut Lehtonen Design. Roinasaunaa tukee Helsingin kulttuurikeskus.

Tapahtumaan on vapaa pääsy. Roinasaunaan osallistuminen ei edellytä ennakoilmoittautumista. Roinasauna on avoinna 26.4. ja 27.4. klo 11–16.

Yhteydenotot ja lisätiedot:

Roinasaunan tuottaja Kaisa Rapanen, p. xxx xxx xxx, [roinasauna\(at\)gmail.com](mailto:roinasauna(at)gmail.com)
www.kierratystehdas.fi/roinasauna

Lisätietoa:

www.kaisasalmi.net
www.helsinkicapitalpartners.fi
www.lehtonendesign.fi
www.hel.fi/kulttuuri

Kierrätystehdas 26.–27.4.2014

Avoimna la-su klo 10–17
Kaapelitehdas, Tallberginkatu 1, 00180 Helsinki
Vapaa pääsy!
www.kierratystehdas.fi
www.facebook.com/kierratystehdas
www.facebook.com/events/1389262878013379/

Kierrätystehdas ry

Kierrätystehdas ry on vuonna 2010 perustettu yhdistys, jonka tarkoituksena on tuottaa kierrätykseen, ekologisuuteen ja kestävään elämäntapaan liittyviä tapahtumia, sekä jakaa informaatiota näistä teemoista.

www.kierratystehdas.fi, www.facebook.com/kierratystehdas

Kaisa Salmi

Taiteilija Kaisa Salmi on tunnettu vaikuttavista kierrätys- ja yhteisötaideteoksistaan, mm. Muovivyöry Kampin Narinkkatorilla vuonna 2010 ja suuri gerbera-meri eduskuntatalon portailla vuonna 2007. Vuoden korkeakoulutekona palkittu Fellmannin pelto -suurperformanssi osallisti tuhansia ihmisiä Lahdessa keväällä 2013. Myös Salmen kierrätystaideteos Ruusukatu palkittiin Oulussa kesällä 2013.

www.kaisasalmi.net

Helsinki Capital Partners

Helsinki Capital Partners on varainhoitoyhtiö, josta uskallat olla ylpeä.

www.helsinkicapitalpartners.fi, www.facebook.com/helsinkicapitalpartners, twitter.com/hcpgroup

Lehtonen Design

Lehtonen Design on valmistanut erilaisia yksilöllisiä metallituotteita jo 10 vuoden ajan. Nykyisin yritys on keskittynyt valmistamaan design- ja mittatilauskiukaita. Tuotteet ovat uniikkeja ja ne suunnitellaan asiakkaan tarpeiden mukaan ja tehdään käsityönä.

www.lehtonendesign.fi, www.facebook.com/LehtonenDesign

Liite 7: Jälkitiedote

Kaisa Salmen yhteisötaideteos Roinasauna peittyi sadoilla tavaroilla

Kierrätystehdas-tapahtuma järjestettiin Helsingin Kaapelitehtaalla 26.–27.4.2014. Tapahtumassa nähtiin Kaisa Salmen osallistava taideteos, kierrätysmateriaaleista ja -tavaroista rakennettu Roinasauna.

Tapahtuman aikana kaikki kävijät saivat tuoda omia vanhoja tavaroitaan Roinasaunalle ja valita niille paikan saunan seinästä. Kaisa Salmi kiinnitti tavarat saunaan. Teokseen kiinnitettiin yhteensä runsaat 300 tavaraa.

Roinasauna herätti paljon kiinnostusta yleisön parissa. Osallistujien lisäksi ohikulkijat kertoivat kotoaan löytyvän runsaasti ylimääräistä tavaraa. Tämä innoitti keskustelua nykyajan kulutuskulttuurista. Myös saunominen herätti kiinnostusta ja molempina tapahtumapäivinä saunan löylyissä istui useita ihmisiä. Pienen puusaunan tunnelma oli miellyttävä ja rauhoittava.

Valokuvat © Kaisa Rapanen

Nyt Roinasauna siirtyy Kalasataman rantaan Sompasaunaseuran tontille, jossa siitä tulee kaikille avoin sauna. Lisätietoja www.sompasauna.fi.

Saunan rakennuttajana toimi **Kierrätystehdas ry** ja se toteutettiin yhteistyössä **Helsinki Capital Partnersin** kanssa. Uniikin kiukaan valmisti **Lehtonen Design**. Roinasaunaa tuki **Helsingin kulttuurikeskus**. Yhteistyössä myös Punavuoren rauta, Nuohous Ruusulampi Oy ja Oranssi ry.

Yhteydenotot ja lisätiedot:

Roinasaunan tuottaja Kaisa Rapanen, p. xxx xxx xxx,
[roinasauna\(at\)gmail.com](mailto:roinasauna(at)gmail.com)
www.kierratystehdas.fi/roinasauna

Lisätietoa:

www.kaisasalmi.net
www.helsinkicapitalpartners.fi
www.lehtonendesign.fi
www.hel.fi/kulttuuri

Kierrätystehdas seuraavan kerran 25.-26.4.2015

www.kierratystehdas.fi
www.facebook.com/kierratystehdas

Kierrätystehdas ry

Kierrätystehdas ry on vuonna 2010 perustettu yhdistys, jonka tarkoituksena on tuottaa kierrätykseen, ekologisuuteen ja kestävään elämäntapaan liittyviä tapahtumia, sekä jakaa informaatiota näistä teemoista.

Kaisa Salmi

Taiteilija Kaisa Salmi on tunnettu vaikuttavista kierrätys- ja yhteisötaideteoksistaan. Vuoden korkeakoulutekona palkittu Fellmannin pelto -suurperformanssi osallisti tuhansia ihmisiä Lahdessa keväällä 2013. Myös Salmen kierrätystaideteos Ruusukatu palkittiin Oulussa kesällä 2013.

Helsinki Capital Partners

Helsinki Capital Partners on varainhoitoyhtiö, josta uskallat olla ylpeä.

Lehtonen Design

Lehtonen Design on valmistanut erilaisia yksilöllisiä metallituotteita jo 10 vuoden ajan. Nykyisin yritys on keskittynyt valmistamaan design- ja mittatilauskiukaita. Tuotteet ovat uniikkeja ja ne suunnitellaan asiakkaan tarpeiden mukaan ja tehdään käsityönä.

Liite 8: Medianäkyvyys

Kaisa Salmen haastattelu Basso-radiossa 25.4.2014

<https://soundcloud.com/bassoradio/basson-aamu-roinasauna-yhteisotaideteoksen-suunnittelija-kaisa-salmi-2542014?in=bassoradio/sets/basson-aamu-1>

Roinasaunasta Helsinki Capital Partnersin blogissa 25.4.2014

<http://www.helsinkicapitalpartners.fi/roinasauna/>

Roinasaunasta Liiolii-blogissa 26.4.2014

<http://liiolii.blogspot.fi/2014/04/kierratystehtaalla.html>

Helsingin Uutisten juttu 30.4.2014 <http://www.helsinginuutiset.fi/artikkeli/293231-yhteisotaideteos-roinasauna-palvelee-jatkossa-kalasatamassa>

Fisuverkko.fi 30.4.2014 <http://kilo-76.srv.hosting.fi/uutiset/95314>

Roinasauna Instagramissa <http://web.stagram.com/tag/roinasauna>

Stadi-TV:n juttu Roinasaunasta http://www.youtube.com/watch?v=5dKg0F_Frpl

Videot Roinasaunasta

Ennakkomainosvideo

<http://vimeo.com/92926557>

Video Roinasauna-teoksesta

https://www.dropbox.com/s/oe2ekpp0xv44yw5/Roinasauna_Kierratystehdas2014.mov